

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduskond
Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut

MAAILMA KAARDISTAMINE EESTI TELEKANALITE VÄLISUUDISTES

Bakalaureusetöö (4 AP)

Ly Aunapu
Juhendaja Raivo Suni, MA

Tartu
2008

Sisukord

Sisukord.....	2
1. Sissejuhatus	3
2. Uurimuse teoreetilised lähtekohad	4
2.1 Maailmapildi konstrueerimine	4
2.2. Uudistemade selekteerimine.....	6
2.3 Kes ja mis domineerib?	7
2.4 Geograafiline lähedus.....	10
2.5 Varasemad uurimused Eestis	12
2.5.1 Aktuaalse kaamera välisuudiste regionaalne ja temaatiline mitmekesisus	16
3. Uurimisteema ja meetod.....	18
3.1. Uurimisteema	18
3.2 Uurimisküsimused.....	18
3.3 Hüpoteesid.....	19
3.4 Meetodi kirjeldus.....	19
3.5 Kriitika meetodile.....	19
3.6 Kodeerimine	20
3.7 Teemad	22
3.8 Valim	23
4. Tulemused	24
4.1 Välisuudiste arv	24
4.2 Välisuudiste modaalsus	25
4.3 Kajastatud riigid	27
4.4 Kajastatud maailmaregioonid.....	30
4.5 Kajastatud teemad	34
4.6 Loo tüüp	37
4.7 Riikide positsioon uudistes	39
5. Järeldused. Diskussioon	40
5.1 Milliste riikide ja piirkondade sündmusi kajastatakse teleuudistes kõige enam?	41
5.2. Millised teemad on telekanalite välisuudistes kõige enam kajastatud?	42
5.3. Milliste teemadega seoses kajastatakse kõige enam välisuudistes esinenud riike ja piirkondi?.....	43
5.4. Milliseid riike peavad Eesti telekanalid välisuudistes kõige olulisemateks? ...	43
6. Kokkuvõte	46
Summary	48
Kasutatud kirjandus.....	50
Lisa 1. Valimisse kuuluvad nädalad.....	53
Lisa 2. Kodeerimisjuhend	55
Lisa 3. Riikide ja organisatsioonide loetelu	57

1. Sissejuhatus

Kui inimestelt küsida, miks nad vaatavad televiisorist uudiseid, siis tõenäoliselt oleks vastuseks informeerimine ja miks ka mitte meelelahutus. Vähe mõeldakse aga sellele, et televisioon ja uudised mõjutavad oluliselt inimese maailmapilti. Välisuudiste edastatav maailmapilt võib olla oluliselt moonutatud.

Nii temaatiline kui geograafiline mitmekesisus ja tasakaaalustus välisuudistes on oluline. Pidevalt ühtedele ja samadele riikidele keskenduvad uudised pole enam objektiivsed, vaid tekitavad kujutluse nii-öelda maailmariikidest, kelle käes on võim ja otsustusõigus. Sellised väikese ringkonna uudistesaadet jätavad teised ning samuti olulised piirkonnad alaesindatuks või hoopiski kajastamata.

Käesolev bakalaureusetöö uurib, milline on geograafiline pilt, mida vahendavad Eesti telekanalid ETV, TV 3 ja Kanal 2 oma välisuudistesaadetes. Töö keskendub eeskätt sellele, millised on need riigid ja piirkonnad, mida välisuudistesaadet kõige enam kajastavad ning millistele teemadele enim tähelepanu pööratakse. Töö üheks eesmärgiks on välja selgitada, millised on need mõjuvõimsaimad riigid, mis figureerivad ETV, TV 3 ja Kanal 2 välisuudistes ning millised erinevused ilmnevad kolme telekanali välisuudistesaadetes.

Esmalt käsitleb töö teoreetilist materjali, kus tutvustatakse välisuudistes edastatavat maailmapilti, uudistemade selekteerimist, geograafilist lähedust.

Seejärel on tutvustatud lähemalt uurimistemat ning töö metoodikat. Samuti on lahti seletatud valimi koostamise põhimõtted, analüüsiühikute ning kategooriate täpsem tähendus. Esitatud on neli uurimisküsimust. Käesolev töö tutvustab ka ETV "Aktuaalse kaamera", TV 3 "Seitsmeste uudiste" ja Kanal 2 "Reporteri" välisuudiste kodeerimisel saadud tulemusi.

Tulemuste osale järgnevad järeldused ning diskussioon, töö kokkuvõte ning inglisekeelne *Summary*.

2. Uurimuse teoreetilised lähtekohad

2.1 Maailmapildi konstrueerimine

Jaap van Ginneken (1998) viitab raamatus “Understanding Global News” Leon V. Sigal’ile, kes on öelnud, et uudised ei ole miski, mis parajasti toimub, vaid miski, mille kohta keegi räägib, et need on toimunud või toimuvad. Reporterid on harva kohapeal esimeseks tunnistajaks. Neil tuleb toetuda teiste kogemustele. Lugejad, olgu nad siis tähelepanelikud elanikud või huvitatud ametnikud, unustavad tihtipeale tõsiasja, et uudised ei ole reaalsus, vaid allikate kirjeldus reaalsusest, mida vahendab uudisteorganisatsioon.

Meedia poolt edastatav maailmapilt ei ole reaalsus, vaid representatsioon tegelikkusest. Maailmas toimub tohutul hulgal sündmusi, neil kõigil on potentsiaalne võimalus pääseda uudistesse, kuid ajakirjanikud teevad oma valiku. Nii on meedia auditooriumile maailmapildi konstrueerijaks. Kuid ka meediatarbija ei võta informatsiooni vastu sellisena, nagu see on talle “söödetud”, vaid ta teeb sellest oma selektsiooni (Starkey 2007).

Roshco (1975) järgi defineerib ühiskond uudist sõltuvalt selle ühiskonna sotsiaalsest struktuurist. Ühiskonna struktuur toodab norme, sisaldades sealhulgas hoiakuid, mis defineerivad inimestele huvipakkuvaid või olulisi ühiskonnaelu aspekte. Uudised puudutavad ootuspäraselt neid märgatavaid aspekte. Uudised peegeldavad ühiskonda: need kujutavad endast justkui ühiskonna peeglit selle murede ja huvidega. Selleks, et muuta ühiskonna definitsiooni uudisele, on üsna loogiline järeldada, et kõigepealt peaksid muutuma ühiskonna struktuur ja selle institutsioonid.

Uudised võivad mängida olulist rolli ühiskonna muutumisel, kajastades pehmete uudistena põnevaid ning pigem ebatavalisi juhtumeid, nagu on seda klassikaliseks muutunud näide “mees hammustas koera”. Kui arvestatav arv inimesi teadvustab seda juhtumit endale kui kõrvalekallet normaalsusest, siis võib juba ühiskonna struktuur ning definitsioon uudisele muutuda. Ehk siis, ühiskond ning meedia on üheskoos normide reguleerijaks. Meedia on justkui ühiskonna normide peegeldaja (Roshco

1975). Ka Haynes (1981) on öelnud, et määrav ei ole objektiivne reaalsus, vaid see, kuidas seda on tajutud. Kõik inimesed elavad omamoodi erinevas maailmas, kuna nad tajuvad seda erinevalt.

Teine lähenemine väidab aga just vastupidist. Uudised ei peegelda ühiskonda, vaid aitavad seda rajada kui jagatud sotsiaalset fenomeni, selleks, et kirjeldada sündmust. Uudised defineerivad ja kujundavad sündmust samamoodi, nagu uudislööd tõlgendasid ja konstrueerisid moodsat naisliikumise varasemat perioodi rinnahoidjapõletajate naeruväärse tegevusena. (Tuchman 1978).

Tuchman'i (1978) järgi on uudised sotsiaalse reaalsuse produkt. See tähendab, et uudiste tarbijatel on selektiivne abstraktsioon, et olla kooskõlas, hoolimata sellest, et mõningad detailid on jäetud tähelepanuta. Lihtsamalt öeldes tähendab see seda, et kui uudiste tarbijad loevad või vaatavad uudiseid, lisavad nad ise detaile, kuid mitte ilmtingimata neid, mis on lootöötuse käigus kaduma läinud. Selektiivne abstraktsioon ja informatsiooni representatsioon ning iseeneslik tähenduse omistamine uudisväärtuslikule sündmusele on igapäevaelu loomulikud tunnused.

Uudiste lugejad näevad selle kallal vaeva, et leida trükimustast tähendust. Nad märkavad sõnu ja lauseid, fakte ja tõlgendusi. Nad tajuvad ja omistavad aktiivselt neile tähendusi, samamoodi nagu nad tajuvad tähendust omavat müra kui ütlusi ja keelt. Sellele sarnaselt töötavad ka reporterid, kes tajuvad ja omistavad tähendusi, kui nad identifitseerivad teatud ühikuid uudisena (Tuchman 1978).

Bernard Cohen märkis oma uurimuses "The Press and Foreign Policy" (1963), et meedia on enam kui pelgalt informatsiooni ja arvamuste vahendaja. See ei pruugi panna lugejale pähe mõtteid, mida mõelda, kuid samas on see üllatavalt edukas nõuandja just selles osas, millest mõelda. Maailm tundub erinevatele inimestele erinev, sõltudes mitte ainult nende isiklikest huvidest, vaid "kaartidest", mis on neile joonistatud kirjutajate, toimetajate ja kirjastajate poolt lehes, mida nad loevad. Ehk on kujutus kaartist liiga piiratud, kuna see ei anna ettekujutust poliitilise fenomeni täiest ulatusest, mida press edastab. Pigem on see kui üks suur atlas kohtadest, inimestest, situatsioonidest ja sündmustest, võimalustest, alternatiividest, valikutest.

2.2. Uudistemade selekteerimine

Jaap van Ginneken (1998) võrdleb raamatus “Understanding Global News” potentsiaalseid uudiseid kaladega ookeanis. Nii nagu ookean on täis tohutul hulgal kalu, nii on ka maailmas palju väärtuslikke ja vähem väärtuslikke uudistemasid. See, millise teema ajakirjanik “välja püüab”, sõltub muuhulgas väga paljudest erinevatest kokkusattumustest.

Uudiste temade selekteerimisel on oluline, et see sobiks riigi konteksti. Siinkohal kasutab meediateooria mõistet “väravavaht” (gatekeeper), mis tähendab, et keegi valib välja teemad, mis jõuvad meediasse ning teemad, mis ei jõua (McQuail 2000). Siin tuleb otsustada uudiskriteeriumitest lähtudes, milline teema n-ö lasta väravast sisse ning milline tagasi tõrjuda. Samas võib probleemiks osutada aga ühekülgsus ning objektiivsus, sest uudiste valiku teeb väike ringkond ajakirjanikke.

1965. aastal ilmunud Johan Galtung`i ja Mari Holmboe Ruge`i Norra ajalehtede põhjal tehtud uuring “The Structure of Foreign News” tõi välja kriteeriumid, mille järgi ajakirjanikud otsustavad, milline lugu on uudisväärtuslik ning milline mitte. Järgnevalt on toodud uudisväärtuse üle otsustavad kriteeriumid:

1. Sagedus. Eelisolukorras on sündmused, mille toimumine leiab aset lühikese ajaperioodi vältel- tavaliselt ühe päeva jooksul. Nädalaid, kuid või aastaid kestev uudis, millel puuduvad kindlad “pidepunktid”, ei ole üldsegi uudisväärtuslikud
2. Uudisläve ületamine
3. Selgus
4. Täendusrikkus ehk siis eelistatud on uudised, mis on kultuuriliselt lähedased ja olulised
5. Oodatud või ennustatavad sündmused
6. Ootamatutel sündmustel on kõrgeimad võimalused pääseda uudistesse
7. Jätkuvus
8. Sobivus olemasolevate uudiste ja erinevate temadega. Mida erinevam valdkond, võrdluses teiste uudistega, seda tõenäolisem on võimalus pääseda uudistesse
9. Eliitrahvused
10. Eliitpersoonid

11. Isikutest rääkivad lood. Üksikindiviidide lugusid eelistatakse gruppidest rääkivatele lugudele, kuna need on konkreetsemad

12. Negatiivsus (halvad uudised on head uudised) (Galtung ja Ruge 1965)

Hachteni (1994) järgi köidavad negatiivsed uudised enim auditooriumi tähelepanu, seetõttu kajastabki meedia pigem negatiivset. Samas leiab Hachten, et see toob kaasa reaalse maailmapildi hägustumise ning levitab riikide kohta valearusaami.

Meediaanalüütikud J. Galtung ja M. Ruge (1965) on öelnud, et kõik uudised on tegelikult "vanad". Kõik käib lihtsalt ühe sissekulunud mustri järgi: loo tavapärane struktuur, inimesetüübid, keda intervjueritakse, pildivalik ja muu selline. Isegi lood ja teemad, mis on uudise teinud n-ö tänaseks, värskeks, on täpselt need samad, mis on alati ühe uudise heaks teinud. Need on muutunud traditsiooniliseks: poliitika, mõrvad, katastroofid, kuriteod ja õnnetused on tegelikult lõputud kordused. Isegi uusi ja ootamatuid sündmusi näidatakse ühe sissekulunud mustri järgi.

2.3 Kes ja mis domineerib?

Viimase pooleteise dekaadi jooksul on rahvusvaheline uudistevoog oluliselt muutunud. Üheks põhjuseks on maailmapoliitikas domineerivate riikide vahetumine ning riikidevaheliste suhete muutumine seoses sotsialismileeri kokkuvarisemisega. Teiseks oluliseks põhjuseks peab Stevenson tehnoloogia arengut, mis on toonud kaasa rahvusvahelise uudistevoogu allikate muutumise ning regionaalsete agentuuride tähtsuse kasvu (Stevenson 2003).

1970. aastatel algasid pea terve kümnendi vältel toimunud vaidlused uudiste tasakaalustamatuse üle. Uuringute ja avalike arutelude käigus saadi aga palju teada uudistevoogu tegeliku struktuuri ja selle aluseks oleva globaalse uudistetööstuse dünaamika kohta. Korduvalt veenduti selles, et arenenud riikide uudistes (nii lehes kui televisioonis) on välisuudiste osakaal reeglina väga väike (v.a eliit- ja erialaväljaannetes). Välisuudistes pühendati tähelepanu valdavalt suurte, lähedalasuvate, rikaste või kultuuriliselt ja keeleliselt sarnaste riikide sündmustele. Suurem osa välisuudistest oli tihti pühendatud mõnele püsivale kriisile (näiteks Lähis-Idas või Kagu-Aasias), mis oli oluline arenenud maailma jaoks. Leiti, et maailma

uudissündmuste kujuteldaval kaardil suured piirkonnad kas puudusid süstemaatiliselt või olid minimaalselt esindatud (Gerbner ja Marvanyi 1977; Womack 1981).

Ka McQuaili (2000) järgi oli arenguriikide sündmustel tõenäosus pääseda arenenud maailma uudistesse vaid siis, kui need ohustasid suurte tegijate majanduslikke või strateegilisi huve. Teine võimalus oli uudistesse sattuda siis, kui probleemid ja katastroofid olid võtnud juba sellised mõõtmed, et pakkusid huvi ka kaugelasuvate ja turvaliste maade auditooriumidele.

Suur osa maailmas edastatavast informatsioonist käib Euroopa ja Ameerika "taktikepi" järgi ning arengumaades toimuv jõuab meediasse siis, kui on tegemist äärmuslike sündmuste, katastroofide või kriisidega (Bassnett 2005). Samas leiavad Stevenson ja Gaddy (1984), et arenevate riikide kajastamine seoses negatiivsete uudistega, ei olegi nii levinud nagu arvatakse. Kuna arenevate maade ühiskonnakorraldus on arengujärgus, on normaalne, et seal leiab aset tavapärasest enam sotsiaalseid ja poliitilisi kriise.

Uudiste valikul kaldutakse jätma tähelepanuta kauged ja poliitiliselt ebaolulised rahvad (välja arvatud mõne ajutise kriisi ajal), eliidi hulka mittekuulujad, samuti ideed, struktuurid ja institutsioonid. Tavaliselt arvatakse, et pikaajaliste protsesside kohta (nagu areng või sõltuvus) ei ole lihtne uudist koostada. Lisaks selgub ühest teisest uuringust, et riikidevahelised püsivad poliitilised ja majanduslikud suhted (samuti geograafiline ja kultuuriline lähedus) on seotud suurema võrdsusega uudiste vahetuses (Rosengren 1974; Ito ja Koshevar 1983).

Tunstalli (1992) järgi on Euroopast saanud suurim välisuudiste tootja ja tarbija, vaatamata USA domineerimisele meedias. Paterson (1998) kirjutab, et rahvusvahelised teleuudised tulevad põhiliselt kolmelt uudisteagentuurilt: Reuters, World Television News (WTN) ja Associated Press Television News (APTN). Tunstall ja Machin (1999) osutavad rahvusvaheliste uudiste kaksikvõimule, mida teostavad USA Associated Press ja Briti Reuters.

"On selge, et uudisteagentuuride tugevus sõltub kodumaiste meediaorganisatsioonide tugevusest, mis oleneb omakorda turu suurusest, kontsentratsioonist ja majanduslikest ressurssidest. Inglise keel annab lisaelise" (McQuail 2000: 197). Ka Hachteni (1994)

järgi on “inglise keel tänapäeva maailma uudiste keel”. Seetõttu on üsna loogiline, miks on suured meediagentuurid (eelkõige USA ja Suurbritannia) nii mõjuvõimsad. Kuna keel on uudiseid vastu võtvatele ajakirjanikele mõistetav, on arusaadav, et eelistatakse just nende uudisteagentuuride “teenuseid”.

“Suurel määral praeguseni säilinud kallutatuse põhjusi rahvusvahelises uudistevalikus ei ole lihtne leida ja mõista” (McQuail 2000: 207). Uudisteagentuurid koguvad uudiseid välismaalt selle põhjal, mida nad peavad kodumaise auditooriumi jaoks huvitavaks, välisuudiste toimetajad lähtuvad sarnastest, kuid veelgi täpsematest kriteeriumitest. Kokkuvõttes jäetakse välja need välisuudised, mis oletatavasti ei ole vastuvõtjariigi jaoks piisavalt dramaatilised või tähtsad. Põhilised tendentsid on sest ajast saadik, kui see selgitus esimest korda välja pakuti, jäänud samaks ja välisuudised saavad endisest veelgi väiksema tähelepanu osaliseks (Boyd-Barrett ja Rantanen 1998).

Üks varasemaid empiirilisi uuringuid uudiste tasakaalustamatuse kohta (Schramm 1964) näitas, et kõik arengumaad on suured uudiste importijad, sellal kui arenenud riikide meedias valitsesid kodumaiste tootjate poolt toodetud uudised isegi juhul, kui need puudutasid välismaa sündmusi. Väideti, et autonoomia puudumine uudiste tootmises takistas riikide (eriti uute, sageli kolonialismist vabanenud maade) kultuurilist arengut ning piiras nende täielikku sõltumatust ja suveräänsust.

“Arvati, et uudistesõltuvuse fundamentaalsed põhjused peituvad ressursinappuses ja kerguses, millega rikaste riikide uudistetoodangu ülejääki peamiselt rahvusvaheliste agentuuride kaudu levitatakse. Iseseisva uudistetootmisega riike peeti samal ajal maadeks, keda piirab nende oma kitsas maailmavaade. Arenenud riikide auditooriumini jõudnud uudistevoog oli valikuline ja ebatäielik, ka ülejäänud maailma nähti ainult oma harjumuspärasest vaatenurgast” (McQuail 2000: 206).

Siiski on maailmaturg tunduvalt avardunud ja mitmekesisitunud, nii et agentuurid pakuvad laiemat uudistevalikut kui kaksikümmend aastat tagasi ja sõltumatute uudisteagentuuride tingimused on paranenud (Boyd-Barrett ja Rantanen 1998). Ka Stevenson (2003) järgi on rahvusvaheliste uudisteagentuuride roll vähenemas ning kohaliku tasandi meedia allikate oma kasvamas. Enam kui kolmandiku välisuudistest

toodab meedia ise, kuigi see võib sisaldada uudisteagentuuride materjali ümberjutustamist. Suurematel ja jõukamatel riikidel on rohkem uudiseid enda väliskorrespondentidelt. Samas käituvad Hachteni (1994) arvates “Lääne suhteliselt iseseisvad” meediakanalid riigi välispoliitilisest agendast sõltuvalt.

Deniss Rutšaikov (2005) on oma bakalaureusetöös toonud välja erinevatele teoreetikutele tuginedes välisuudiseid iseloomustavad jooned/tendentsid:

- Välisuudistes domineerivad sündmused mõju keskustest/ suurriikidest
- Välisuudistes domineerivad sündmused maa enda regioonist/ maailmajaost
- Välisuudistes domineerivad poliitilised ja majanduslikud sündmused
- Välisuudised geograafiliselt ja poliitiliselt kaugematest riikidest ei käsitle sotsiaalset ja kultuurilist elu
- Välisuudistes arenevatest riikidest on rohkem negatiivseid sündmusi, kuid mitte oluliselt
- Välisuudiste üldine suund on pigem neutraalne kui negatiivne

2.4 Geograafiline lähedus

On oluline, et auditoorium tunneks uudisega geograafilist või emotsionaalset lähedust. Westerstahli ja Johanssoni (1994) järgi on läheduse kriteeriumi täitmine välisuudiste puhul väga oluline. Kajastatav teema ei tohi auditooriumi jaoks jääda liiga kaugeks, vaid see tuleb lokaliseerida. Välismaise sisuga meediatoodet toimetatakse, valitakse, sõelutakse, dubleeritakse või tõlgitakse, lisatakse tuttav kontekst. Põhiliseks kontrollimehhanismiks on auditooriumi nõudlus “oma” meedia omakeelse sisu järgi. Loomulikud keele- ja kultuuribarjäärid takistavad globaliseerumist (Biltreyst 1992).

“Mida arenenum on vastuvõttev riik kultuuriliselt ja majanduslikult, seda suuremal määral sisu muutub. Edastamise mõjul toimuvad muutused globaliseerumise suunas on tõenäoliselt väikseimad juhul, kui päritoluriik ja vastuvõtjariik on kultuuri poolest lähedased (siis on vähem võimalusi kultuurilisteks muutusteks). Muutused on väiksemad ka juhtudel, kui vastuvõtjariik on vaene ja vähearenenud, kui kultuuriline

distantis on suur ja meediasisu omaksvõtmise võimalus (uute ideede ja uute käitumismallide kujul) on väike” (McQuail 2000: 203).

Galtung'i ja Ruge'i (1965) Norra ajalehtede välisuudiste põhjal tehtud uurimuses jõuti järeldusele, et mida kultuurilisemalt ja geograafilisemalt kaugem riik, seda ebatavalisem peab olema uudis, et jõuda teiste riikide meediasse. Samas võib McQuaili (2000) järgi uudislugu olla väärtuslik ka kui kasuliku info kandja või inimliku huvi ja uudishimu rahuldaja, vaatamata oma päritolule.

1991-2003 kogutud küsitlustulemused, mis uurisid eestlaste huvi võõraid maid kajastavate uudiste vastu, “näitavad selget huvi kasvu Põhjamaade ja lääneriikide vastu, mis on hakanud edastama huvi teiste Baltimaade ja Ukraina vastu. Seejuures on huvi Venemaa vastu püsivalt kõrge ka eestlaste hulgas, kajastades Venemaa suurt poliitilist tähtsust. Teiste kultuuride lähedus on eestlaste ja mitte-eestlaste puhul ootuspäraselt erinev- eestlastele on kõige lähedasemad soome, saksa ja vene kultuur, enam kui pool küsitletutest märkis ka inglise, läti, rootsi ja ameerika kultuuri lähedust. Venekeelsetele vastajatele on kõige lähedasemad vene, ukraina, valgevene ja saksa kultuur” (Vihalemm 2004: 76-77).

Euroopa, USA ja Lähis-Ida kõrval kajastatakse Eesti meedias teisi piirkondi vähe, sest nendega puudub otsene side. Geograafilisest plaanist lähtudes huvitavad siinseid lugejaid kõige enam lähisnaabrid Venemaa, Soome, Läti ja Rootsi./.../ ELi ja NATOsse kuulumise tõttu on veelgi olulisem kajastada nende ühenduste poliitilisi koosviibimisi ja seisukohti (Sprenk-Dorn 2007).

Stevensoni (1996) uurimusest, mis uuris, kuidas meedia kajastab sündmusi 45 erinevas maailma riigis, ilmnes, et rõhuasetus on naaberriikidel ning nendel riikidel, kellega on tugevad majanduslikud, poliitilised ja kultuurilised sidemed. Meediaanalüütikud Galtung ja Ruge on jõudnud järeldusele, et välisuudistes kajastatakse pigem poliitikat ja majandusteemasid kui sotsiaalseid ja kultuurilisi aspekte. Kuna geograafiliselt kauged maad ei ole meile kultuuriliselt lähedased, siis ei paku ka nende riikide ühiskondlik elu ja kultuur niivõrd huvi. Ka Gould ja White (1974), kes uurisid USA-s ja Suurbritannias inimeste kujutluskaarte nende maa kohta, jõudsid järeldusele, et riikide tuntus inimeste seas sõltus koha geograafilisest

lähedusest inimesele. Teise aspektina toodi välja infosignaali tugevust, mida inimestele edastatakse.

Galtung selgitas globaalse meedia toimimist keskuse-perifeeria mudeli kaudu, mille järgi saab maailma rahvaid liigitada kas keskuses asuvateks ehk domineerivateks ja perifeerias asuvateks ehk sõltuvateks rahvasteks, kusjuures teabevoog suundub põhiliselt esimeselt teisele. See mudel rõhutab, et perifeersete riikide omavaheline teabevoog on väga piiratud, kuigi on olemas keel ja ühisel regioonil põhinevad teabevahetusmallid, mille tähtsus aja jooksul küll pigem suureneb kui väheneb (van Ginneken 1998).

Perifeersete riikide omavahelise vahetuse vähesus on kaasa aidanud sõltuvuse püsimisele, kuna see takistab ühistegevust rikkamate riikide vastu. Keskuse ja perifeeria teoorias ei ole tegemist vaid ühe keskusega ning meedia arengu komplekssus ja uute omavaheliste kommunikatsioonivõimaluste avarumine kõigutavad seisukohta, et riikide vahel on jäik ja hästi organiseeritud domineerimise süsteem (Baldwin et al 1996; Sussman 1997).

2.5 Varasemad uurimused Eestis

Eesti Rahvusraamatukogu andmed selle kohta, millistest maadest Eesti päevalehed kirjutavad, näitavad, et Venemaa on enim kajastatud riik. Kui võrrelda 2006-2007 aasta andmeid 2004-2005 aasta andmetega, siis ilmneb, et USA osatähtsus on viimasel aastal kasvamas ning Venemaa oma langemas. 2004-2005 aasta andmed näitavad aga just vastupidist tendentsi. Venemaale ja USAle järgnevad Soome, Suurbritannia, Saksamaa, Rootsi, Läti, Prantsusmaa ja Leedu. Seejuures on märkimisväärne, et Iraagi kajastamine on viimasel aastal vähenemas.

Maad, millele kolmes juhtivas Eesti päevalehes osutati kõige enam tähelepanu 1993-2007

(maade järjestus 2006-2007 andmete põhjal, % kõigist teiste maadega seonduvatest lugudest ja koht pingereas)

	1993-1994		1995-1997		1998-1999		2000-2001		2002-2003		2004-2005		2006-2007	
	%	Koht	%	Koht	%	Koht	%	Koht	%	Koht	%	Koht	%	Koht
Venemaa	38.9	1.	29.8	1.	26.5	1.	21.7	2.	14.8	2.	16,7	1.	17,7	1.
USA	10.4	2.	12.6	2.	18.5	2.	25.4	1.	29.3	1.	15,4	2.	17,0	2.
Soome	8.2	3.	11.8	3.	9.1	3.	9.1	3.	8.8	3.	8,5	3.	8,4	3.
Suurbritannia	2.8	8.	3.5	8.	5.0	7.	5.9	5.	7.4	4.	7,8	4.	8,0	4.
Saksamaa	7.1	4.	5.8	5.	8.1	4.	5.9	4.	5.7	5.	6,1	5.	5,7	5.
Rootsi	5.6	5.	5.4	6.	5.7	6.	5.2	6.	5.3	6.	4,2	9.	4,7	6.
Läti	4.7	6.	6.3	4.	6.4	5.	3.5	7.	4.1	9.	4,4	8.	4,1	7.
Prantsusmaa	2.0	10.	2.9	9.	2.0	9.	3.1	8.	4.7	8.	4,6	7.	3,9	8.
Iraak	0,3		0,2		0,2		0,6		5,2	7.	5,4	6.	2,6	9.
Leedu	3.6	7.	4.7	7.	3.4	8.	2.2	10.	2.4	11.	2,8	10.	2,4	10.
Itaalia	1.3	16.	1.4	14.	1.2	14.	2.1	11.	3.1	10.	2,3	12.	2,1	11.
Poola	1,7	14.	1,9	11.	1,5	11.	1,3	16.	1,5	15.	1,2	18.	1,9	12.
Ukraina	1,8	13.	1,7	12.	1,3	12.	1,5	14.	0,9	19.	2,4	11.	1,7	13.
Jaapan	1,3	15.	1,4	15.	1,1	16.	1,1	19.	1,1	17.	1,1	20.	1,6	14.
Hispaania	0.4	24.	0.5	24.	0.6	23.	1.2	18.	1.3	16.	1,6	14.	1,6	15.
Iisrael	2,8	9.	0,9	18.	1,9	10.	1,6	9.	1,9	12.	0,9	22.	1,6	15.
Hiina	0,4		0,5		0,4		0,5		0,7	22.	1,2	18.	1,5	17.
Gruusia	0,2		0,2		0,3		0,3		0,5		0,7	24.	1,4	18.
Norra	1.1	17.	1.7	13.	1.2	15.	1.7	12.	1.5	14.	1,4	16.	1,4	19.
Taani	1.9	12.	2.0	10.	1.2	13.	1.6	13.	1.7	13.	1,4	17.	1,3	20.
Holland	0,7	20.	0,8	20.	0,3	24.	1,0	20.	0,9	18.	1,4	15.	1,0	21.
Türgi	0,3		0,3		0,4		0,4		0,4		1,7	13.	0,9	22.
Kreeka	0,3		0,4		0,3		0,5		0,3		0,9	23.	0,9	23.
Ungari	1,9	11.	1,0	17.	0,9	17.	0,5		0,4		0,3		0,8	24.
Austria	0,6	21.	0,7	21.	0,8	19.	1,4	15.	0,6	25.	0,7	25.	0,8	25.

Allikas: Eesti Rahvusraamatukogu, TÜ ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond

Telesiooni on võrreldes paberajakirjandusega oluliselt vähem uuritud ning seetõttu puuduvad ka värskemad käesoleva tööga sarnased uurimused. Küll aga võib varasemast ajast nimetada näiteks uurimust rahvusvahelisest uudistevoost, mis viidi läbi 1995. aastal Tartu Ülikooli ajakirjandusosakonnas Aune Undi juhtimisel.

Piret Mürk (1994) on kirjutanud diplomitöö “Uudistesaaate tekkest ja arengust Eesti Telesioonis”, kus on vaatluse alla võetud ka Eesti teleprogrammi geograafilise ulatuse laienemine. Samas tuleb tõdeda, et see uurimus puudutab käesoleva töö temaatikat kaudselt.

Värskem teemakohane uurimus on pärit 2006. aastast, mil Ivo Hunt uuris töös “Aktuaalne kaamera- kas Tallinna või kogu riigi uudistesaaate?” uudistesaaate geograafilist jagunemist Eesti piires, allikate asukohta ning Tallinna-kesksust. Töös jõudis Hunt järeldustele, et “Aktuaalses kaameras” ei ole uudised maakondlikult tasakaalus, uudised ei olnud Tallinna-kesksed ning kõige kajastatum maakond oli Ida-Virumaa.

Kõige enam käesoleva tööga sarnaneb Anneli Külaotsa (1985) diplomitöö ETV programmi geograafilisest haardest. Töö üldisemaks eesmärgiks oli vaadata, millise võimaluse pakub ETV programm televaatajale maailmaga tutvumiseks. Oma töös jõudis Külaots järeldustele, et “geograafiline haaratus on terve ETV programmi poolt üsnagi lai ning üldiselt saab vaataja maailmast piisavalt kireva pildi. /.../ Teemad, millest kõneldakse, on ühed peamised, mille kõrvale teisi (sageli inimeste jaoks lähedasemaid) ei jätkugi” (Külaots 1985: 87-88).

Külaotsa uurimusse tuleks aga suhtuda kriitiliselt, sest töös vaadeldud kaks nädalat ei anna adekvaatset pilti geograafilisest haardest.

Märkimist väärivad kindlasti ka Deniss Rutšaikovi (2005) ja Kajar Kase (2005) bakalaureusetööd, mis uurisid küll päevalehti, kuid mille temaatika on sarnane käesoleva tööga. Deniss Rutšaikovi töö uuris Eesti, Saksa ja Briti kvaliteetlehtede geograafilist horisonti 2004-2005 ning Kajar Kase töö välisilma Postimehes 2003-2004.

2.5.1 Aktuaalse kaamera välisuudiste regionaalne ja temaatiline mitmekesisus

Käesoleva töö autor kaitses 2008. aasta märtsikuus Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituudis seminaritööd teemal “Välisuudiste regionaalne ja temaatiline mitmekesisus Aktuaalse kaamera põhiuudistesaares”. Valimisse kuulunud viie konstrueeritud nädala põhjal, kuhu kuulus 153 välisuudist, jõudis autor järgmiste tulemusteni:

1. Kõige enam kajastatud piirkond Aktuaalse kaamera välisuudistes on Euroopa.
2. Kõige enam kajastatud teema on rahvusvaheline julgeolek, järgnevad välisriikide sisepoliitika ja rahvusvahelised suhted. Samuti kajastatakse uudistes palju katastroofide ja streikidega seonduvaid teemasid.
3. Erinevate piirkondade ja teemade seost uurides selgus, et Euroopa leiab kõige rohkem kajastamist seoses riikide sisepoliitika, rahvusvaheliste suhete ja julgeolekuga. Lähis-Idast räägitakse uudistes ülekaalukalt seoses julgeoleku teemadega, Venemaa puhul esines kõige rohkem rahvusvaheliste suhete ja riikide sisepoliitika temaatikat. Muu maailm on vaatluse all rahvusvahelise julgeoleku, välisriikide sisepoliitika teemadega ning streikide ja meeleavaldustega seonduvalt. USA puhul ei joonistunud välja enim kajastatud teemasid. Nendesse tulemustesse tuleks suhtuda aga kriitiliselt, kuna piirkondadeks jaotamine on toimunud ebavõrdselt (nt riik ja regioon) ning ei pruugi anda adekvaatseid tulemusi.
4. Eestlasi puudutavate uudiste esinemissagedust uurides ilmnes, et 153-st välisuudisest oli seos Eestiga 19-l. Keskmiselt oli päevas 4,5 välisuudist, neist ligikaudu 0,5 Eestit puudutavad. Keskmiselt 4 uudist päevas oli Eestit mittepuudutavad. Ka siin on puudulik olnud mõiste “seos Eestiga” defineerimine, mistõttu võivad tulemused olla eksitavad.
5. Uudisloo tüüpidest esines kõige enam ankru poolt sisse loetud uudiseid: 104 välisuudist. 29 uudist olid reporteri toimetatud ja sisse loetud ning 20 välisuudise puhul oli reporter kohapeal. Mitte ühelgi korral ei andnud reporter kohapeal telefoniintervjuud.

Kuna seminaritöö kodeerimisjuhend on erinev käesoleva töö omast, siis ei ole võimalik saadud andmeid kasutada, vaid on tehtud uus kodeerimine.

3. Uurimisteema ja meetod

3.1. Uurimisteema

Käesolev töö vaatab, milliseid riike ning teemasid välisuudised enim kajastavad ning kuidas erinevad kolme telekanali (Eesti Televisiooni, TV3 ja Kanal 2) eelistused. Samuti uurib töö, milliste teemadega seoses enim kajastatud riikidest/piirkondadest räägitakse ning milliseid riike ja teemasid peavad Eesti telekanalid kõige olulisemateks, millised on seejuures kolme telekanali eelistuste erinevused.

Kindlasti on tegemist olulise teemaga, sest rahvusvahelised uudised on üheks mõjuvõimsamaks relvaks inimeste arvamuste kujundamisel ning reaalsuse konstrueerimisel (McQuail 2000). Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituudis tehtud varasemate uurimustöödega tutvudes selgus, et rohkem on uuritud paberajakirjandust, välisuudiste temaatika televisioonis on vähem uuritud valdkond. Seetõttu pidas autor teema uurimist vajalikuks ning kasulikuks tööks.

3.2 Uurimisküsimused

Töö eesmärgist lähtuvalt on uurimisküsimused järgmised:

1. Milliste riikide ja piirkondade sündmusi kajastatakse teleuudistes kõige enam?
2. Millised teemad on telekanalite välisuudistes kõige enam kajastatud?
3. Milliste teemadega seoses kajastatakse kõige enam välisuudistes esinenud riike ja piirkondi?
4. Milliseid riike peavad Eesti telekanalid välisuudistes kõige olulisemateks?

3.3 Hüpoteesid

Töö autor on püstitanud viis hüpoteesi, mille paikapidavust uurib:

1. Välisuudised kajastavad peamiselt negatiivseid sündmusi
2. Välisuudiste peamiseks teemaks on poliitika
3. Kõige rohkem kajastavad välisuudised sündmusi Euroopa kohta
4. Euroopa kajastamine on teiste regioonidega võrreldes temaatiliselt mitmekesisem
5. ETV pakub välisuudistes Kanal 2 ja TV 3-ga võrreldes rohkem teemade ja riikide valikut

3.4 Meetodi kirjeldus

Uurimistöös on kasutatud kontentanalüüsi, mis on “uurimistehnika kommunikatsiooni sisu objektiivseks, süstemaatiliseks ja kvantitatiivseks uurimiseks ning analüüsimiseks” (Lauk 1995: 33). Selle eesmärgiks on teksti manifestse sisu numbriline väljendamine, mis tähendab sõnaselgelt väljatoodut, mitte ridade vahele kirjutatud või mõistva andvat (Berelson 1954). Valitud tekstid kodeeritakse võrdsetel alustel, moodustatakse analüüsiühikud, millele antakse koodid. Kontentanalüüs on sobilik meetod meedia sisu võrdlemiseks teatud tunnuste esinemissagedusega sotsiaalses reaalsuses. Kontentanalüüsi peetakse usaldusväärseks ja korratavaks ja see pole uurijast sõltuv (McQuail 2000). Üheks kontentanalüüsi miinuseks on Deacon (1999) nimetanud selle, et vastuse saab ainult esitatud küsimustele; teisalt on see aga väga konkreetne ning ülevaatlik.

3.5 Kriitika meetodile

Kindlasti oli käesoleva töö puhul kontentanalüüs kõige õigem valik, kuna see annab hea ülevaate ja saadud andmeid on hiljem lihtne kasutada.

Kriitiliselt tuleks suhtuda aga tulemuste objektiivsusesse, sest kodeerimisjuhendi ning kategooriad paneb paika töö koostaja. Samuti võib hilisemal kodeerimisel olla

probleeme kategooriatesse sobitamisega. Käesoleva töö puhul osutus näiteks problemaatiliseks see, et nii mõnigi välisuudis oleks sobinud mitme teemakategooria alla. Sellisel juhul valis autor teemakategooria, millele uudis kõige enam keskendus või valis kaks teemat.

3.6 Kodeerimine

Analüüsiühikuks on valitud üks välisuudis. Analüüsiühikuna defineeris autor uudisloo alates ankrusissejuhatuseni kuni järgmise uudisloo sissejuhatuseni. Analüüsiühikud on võetud kella 21.00 “Aktuaalse kaamera” põhiuudistesaaetest, Kanal 2 “Reporterist” ning TV 3 “Seitsmestest uudistest”. Neid uudistesaaeteid on eelistatud seetõttu, et need hõlmavad päeva tähtsamaid lugusid ning on kõige põhjalikumad uudistesaaetad kogu päeva jooksul. Vaatluse all on välisuudiste plokki kuuluvad lood, mis “Aktuaalse kaamera” puhul tulevad peale tähtsamaid siseuudiseid ning millele järgnevad piirkondliku tähtsusega lood. Analüüsimata on jäetud ilmateade, spordiudised ja erisaated. Analüüsitud on ka laupäevaseid ja pühapäevaseid uudistesaaeteid, mis olid tavapärasest lühemad.

Kontentanalüüsi läbiviimiseks on koostatud kodeerimisjuhend, kuhu kuulub kümme kategooriat. Kodeerimisjuhendi koostamisel on võetud eeskujuks Deniss Rutševi (2005) ja Kajar Kase (2005) bakalaureusteödes kasutatud kodeerimisjuhend, mis omakorda lähtub Stevenson (1984, 1996) koostatud kodeerimisjuhendist.

Kodeerimisjuhendis olid toodud järgnevad kategooriad: saate eetrisse minemise kuupäev, uudise positsioon saates, uudise pikkus, loo tüüp, uudise sisu lühidalt, peamise osakaaluga riik/organisatsioon, teisejärgulise osatähtsusega riik/organisatsioon, mainitud riik, uudissündmuse modaalsus, uudise temaatika.

Loo tüübi määramisel on autor pidanud oluliseks vaadata, kas ajakirjanik on sündmuskohal, loeb sisse agentuuriuudist või annab agentuuriuudise edasi diktor; kas on tegemist telefoniintervjuuga. Kodeerimisjuhend annab ka variandi “raske määratleda”.

Autor vaatles ka välisuudiste modaalsust (negatiivne, neutraalne/kombineeritud, positiivne). “Uudise modaalsus tähendab uudise aluseks olnud sündmuse omadusi. Positiivsed sündmused on näiteks pidustused, olukorra paranemised, teated majandustõusust jne, negatiivsed sündmused on näiteks poliitilised konfliktid, katastroofid, sõjad jne” (Rutšeikov 2005).

Peamise osakaaluga riigi/organisatsiooni, teisejärgulise osatähtsusega riigi/organisatsiooni, mainitud riigi kategooriad olid vajalikud, et hiljem selgitada välja, milliseid riike ja piirkondi uudised kajastavad. Mõnel juhul oli riiki keeruline määratleda, näiteks siis, kui lugu oli Euroopa Liidu poliitikast, mis otseselt ühtegi riiki ei puudutanud. Sellisel juhul läks see “rahvusvaheliste organisatsioonide” loetellu.

Uudise temaatika määratlemiseks oli koostatud võimalikult erinevad ja üldistavad valdkonnad, mis jaotusid alateemadeks. Nii mõnelgi korral sobitus uudislugu mitme erineva valdkonna alla. Sellisel juhul on autor valinud valdkonna, millele uudis kõige enam oli lähedane, millele kõige enam keskendus või valinud kaks teemavaldkonda.

Selleks, et leida vastust neljandale uurimisküsimusele (Milliseid riike ja teemasid peavad Eesti telekanalid välisuudistes kõige olulisemateks?), on koostatud kategooriad uudise positsioon saates ning loo tüüp. Tähtsam uudis on välisuudiste plokis eespool. Samuti näitab uudise tähtsust ka loo tüüp. Kui telekanal on saatnud korrespondendi (“Aktuaalse kaamera” puhul) võttele, siis näitab see uudise olulisust. Samuti on olulisem näiteks selline uudis, kus lisaks diktoritekstile on ka reporter uudiseid vahendamas kui ainult diktoriuudis.

3.7 Teemad

Kodeerimisjuhendis on toodud järgmised teemad:

1. poliitika

11. rahvusvaheline poliitika/diplomaatia
12. kodumaine poliitika

2. majandus

21. rahvusvaheline majandus
22. kodumaine majandus
23. tarbimine, uued tooted
24. tehnika, tehnoloogia, internet
25. energia, keskkond, säästmine
26. töö, tööjõud

3. sotsiaalvaldkond

31. sotsiaalprobleemid, heaolu, tervis
32. õigussüsteem, politsei, kuritegevus
33. moraal, inimsuhted, perekond, kasvatus
34. rahvusvähemused, muud vähemused, soolised küsimused
35. migratsioon, üleilmastumine, rahvusvahelistumine
36. rahvastik, sündivus, vananemine

4. kultuur

41. kultuurisündmused, esinemine, arvustus, kultuuriteosed
42. teadus
43. haridus, õppimine
44. usk, religioon, kultuuritraditsioonid
45. ajalugu
46. meedia
47. meelelahutus, auhinnatseremooniad, kuulsused

5. õnnetused

51. katastroof, loodusõnnetus, muu õnnetus

6. konfliktid

61. rahvusvaheline militaar- /kaitsekonflikt
62. kodusõda, kodumaine konflikt

63. terrorism, poliitiline vägivald

7. loodus

71. loodus, geograafia

72. turism, reisimine

8. human interest

81. kurioosumid, loomad, üldhuvitavad teemad

3.8 Valim

Valimi koostamisel lähtus autor rahvusvahelise uudistevoo uurija Stevensoni (1984) meetodist, mis kasutab järjestikest päevadest koosnevat nädalat ja pikemast ajaperioodist valitud päevadest koosnevat nädalat, et tasakaalustada ootamatuid sündmusi ning samas uurida järjepidevust. Mina kasutasin pikema perioodi jooksul valitud päevadest koosnevat nädalat ning jätsin välja järjestikest päevadest koosneva nädala. Valimisse kuulub viis konstrueeritud nädalat. Periood algab septembrist 2007 ning lõpeb jaanuarikuu lõpuga 2008.

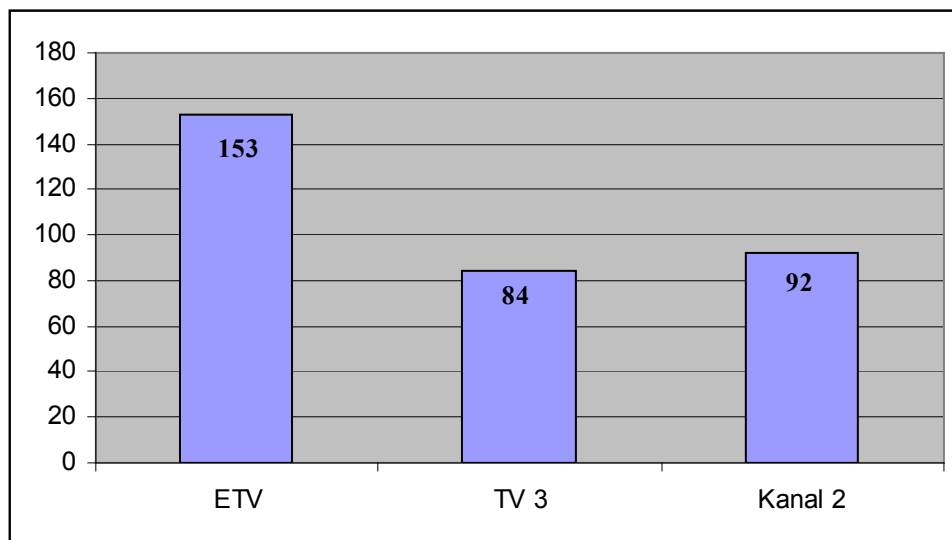
Nädalad on konstrueeritud nõnda, et esimene päev on esimese nädala esmaspäev, teine päev on teise nädala teisipäev, kolmas päev on kolmanda nädala kolmapäev jne. Kuna perioodi (jaanuarikuu lõpp) lõppu jõudes jäi nädalatest puudu, on alustatud taas septembrist, kus varem pooleli jääd. Juhuvalemisse jäi algselt sisse ka 2. detsember, mis oli “Aktuaalses kaameras” Venemaa Riigiduma valimiste erisaade. Kuna erisaade mõjutab tulemusi, on see valimist välja jäetud ning nädala võrra edasi liigutatud. 9. detsember oli aga juba eelnevalt kodeeritud, seepärast jäi juhuvalimisse veel nädal hilisem uudistesaaade 16. detsembrist. Niimoodi sai komplekteeritud viis nädalat (nädalate konstrueerimisest annab parema pildi Lisa 1, kus on päevad kodeerimise järjekorras), mis koosnevad järgmistest päevadest (35 päeva):

2007. aasta: 3., 4., 11., 12., 19., 20., 27., 28. september; 5., 6., 13., 14., 15., 21., 22., 23., 30., 31. oktoober; 7., 8., 15., 16., 23., 24. november; 1., 9., 10., 16., 18., 26. detsember; 3., 11., 14., 27., 28. jaanuar.

4. Tulemused

4.1 Välisuudiste arv

Vaadeldud ajaperioodil oli ETV “Aktuaalses kaameras” välisuudiseid eetris 153, TV 3 “Seitsmestes uudistes” 84 ning Kanal 2 “Reporteris” 92 (vt Joonis 4.1). Kokku analüüsis autor 329 välisuudist. On märkimisväärne, et välisuudiseid oli “Aktuaalses kaameras” pea poole rohkem kui “Seitsmestes uudistes”. Seda võib seletada ETV-le kui avalik-õiguslikule telekanalile seatud kohustustega. Hagi Šeini sõnul on avalik-õiguslikul ringhäälingul lisaks olulisele kohustusele ja vastutusele rahvuslikku kultuuri ja identiteeti kaitsta ka rahvusvahelise infosideme tagamine (Šein 2002). “Kõrgetasemelise välisinfo edastamist tuleb pidada avalik-õigusliku programmi üheks tähtsaimaks ülesandeks” (Šein 2002: 108).

Joonis 4.1 Välisuudiste arv perioodi kohta

Keskmiselt oli ühe uudistesaaate kohta “Aktuaalses kaameras” 4,4 rahvusvahelise fookusega uudist, “Seitsmestes uudistes” 2,4 ning “Reporteris” 2,6 (vt Tabel 4.1).

Tabel 4.1 Välisuudiste arv perioodi ja keskmiselt saate kohta

Uudistesaaade	Analüüsitud välisuudiste arv	Välisuudiste arv keskmiselt saate kohta
1. “Aktuaalne kaamera”	153	4,4
2. “Seitsmesed uudised”	84	2,4
3. “Reporter”	92	2,6
Kokku:	329	-

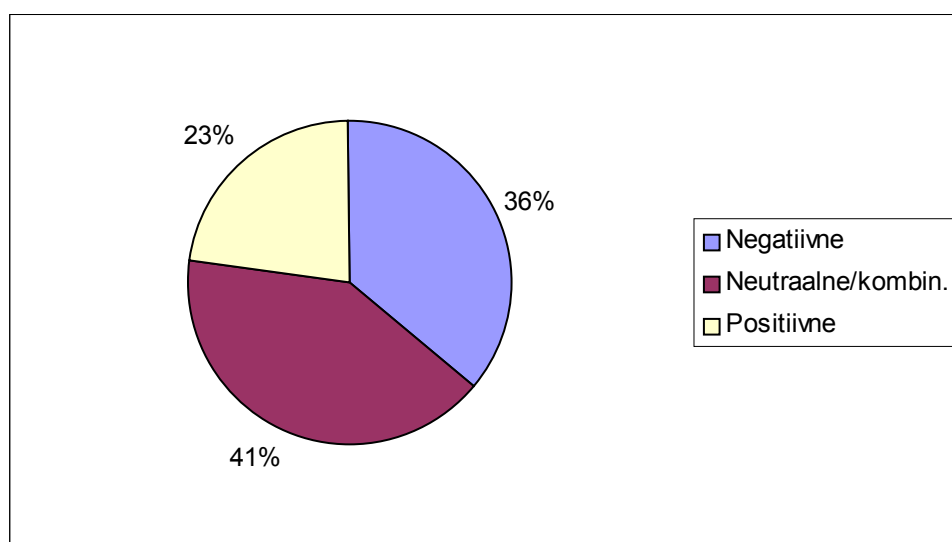
4.2 Välisuudiste modaalsus

Välisuudiste modaalsuse vaatamiseks on uudised jaotatud kolme kategooriasse: negatiivsed, neutraalsed/kombineeritud ja positiivsed uudised (vt Tabel 4.2). Ilmnes, et ETV “Aktuaalses kaameras” on ülekaalus neutraalsed/kombineeritud uudised, TV 3 “Seitsmestes uudistes” ja Kanal 2 “Reporteris” negatiivsed uudised. Tuleb aga märkida, et nende ülekaal ei ole märkimisväärne. Silma hakkab aga positiivsete uudiste vähene osakaal.

Tabel 4.2 Välisuudiste modaalsus kanalite lõikes arviliselt

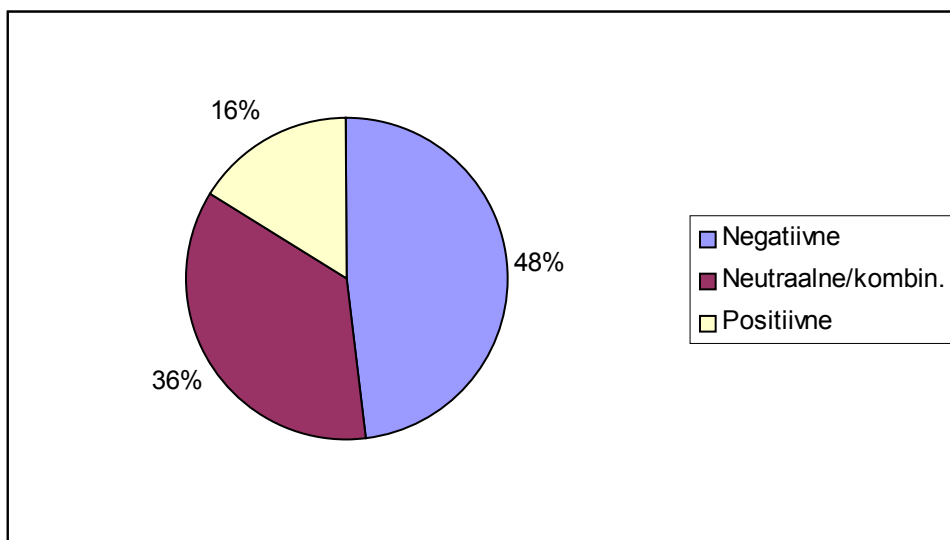
	Negatiivne	Neutraalne/kombineeritud	Positiivne	Kokku
1. ETV	55	62	36	153
2. TV 3	40	30	14	84
3. Kanal 2	45	30	17	92
Kokku:	140	122	67	329

“Aktuaalse kaamera” uudistest moodustab suurima osa neutraalsete/kombineeritud uudiste arv (62), mis moodustab kõigest vaadeldud ajaperioodil eetris olnud rahvusvahelise fookusega uudislugudest 41% (vt Joonis 4.2). Negatiivsete uudiste arv (55) moodustab 36% ning positiivseid uudiseid on (36) 23%.

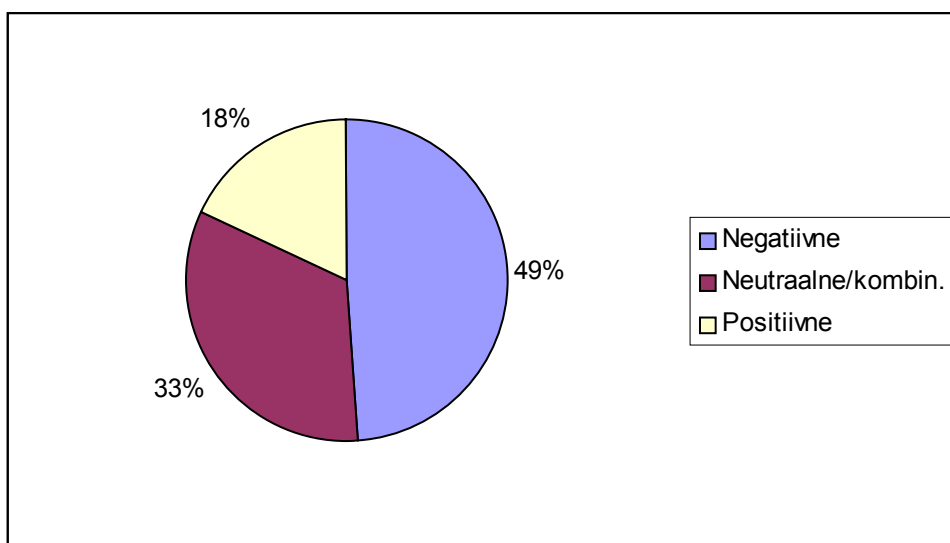
Joonis 4.2 Välisuudiste modaalsus “Aktuaalses kaameras” protsentuaalselt

“Seitsmeste uudiste” rahvusvahelise fookusega uudistest on kõige arvukamalt esindatud negatiivsed uudised (40): 48%. Sellele järgnevad neutraalsed/kombineeritud välisuudised (30) ning positiivsed uudised (14) vastavalt 36% ja 16% (vt Joonis 4.2.1).

Joonis 4.2.1 Välisuudiste modaalsus “Seitsmestes uudistes” protsentuaalselt

“Reporteris” esines sarnaselt “Seitsmestele uudistele” kõige enam negatiivseid (45) uudiseid (vt Joonis 4.2.2), moodustades kõigist vaadeldud ajaperioodil eetris olnud välisuudistest 49%. Sellele järgnesid neutraalsed/kombineeritud uudised (30) 33%-ga ning 18% esines positiivseid välisuudiseid (17).

Joonis 4.2.2 Välisuudiste modaalsus “Reporteris” protsentuaalselt

4.3 Kajastatud riigid

Analüüsitud ajaperioodil 2007. aasta 3. septembrist 2008. aasta 28. jaanuarini kodeeris autor 153 “Aktuaalse kaamera”, 84 “Seitsmeste uudiste” ja 92 “Reporter” välisuudist. Selleks, et selgitada välja, millised riigid on uudistesaaetes kõige enam kajastatud, oli kodeerimisjuhendis eraldi kategooriaks märgitud uudise keskmes olev riik. Kuna osa uudistest (“Aktuaalne kaamera”- 14, “Seitsmesed uudised”-4, “Reporter”-5) ei käsitletud konkreetset ühtegi riiki, vaid keskendusid organisatsioonisisesele poliitikale, on kodeerimisjuhendis toodud ära ka kategooria “rahvusvahelised organisatsioonid”. Rahvusvahelised organisatsioonid on tabelis (vt Tabel 4.3) toodud eraldi tärniga välja. Enim kajastatud riikide loetelus jääb organisatsioonide kajastus neljandale kohale.

Kontentanalüüsi tulemusel selgus, et kõige enam kajastavad ETV, TV3 ja Kanal 2 välisuudistes Venemaa, USA-d, Iraaki, Türgit, Ukrainat, Poolat, Lätit ning rahvusvahelisi organisatsioone (vt Tabel 4.3).

Tabel 4.3 Enim kajastatud riigid kolme telekanali peale kokku

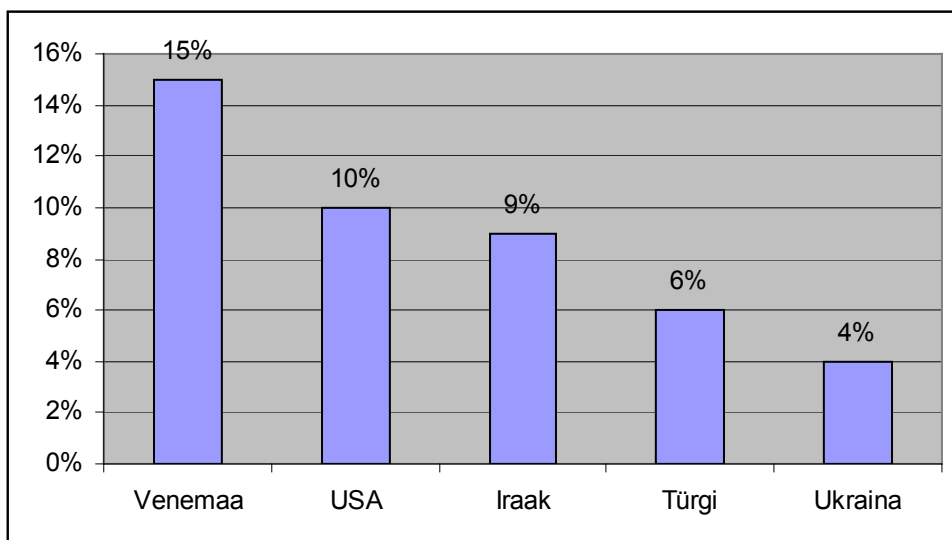
1.	Riik	ETV	TV 3	Kanal 2	Kokku
2.	Venemaa	25	14	15	54 (15%)
3.	USA	16	10	18	44 (12%)
4.	Iraak	15	6	4	25 (7%)
5.	Türgi	9	3	6	18 (5%)
6.	Ukraina	7	3	5	15 (4%)
7.	Poola	6	4	3	13 (4%)
8.	Läti	5	5	3	13 (4%)
*	Rahvusvahelised organisatsioonid	14	4	5	23 (6%)

Kõige enam kajastatud riikide tabelis (vt Tabel 4.3.1) on toodud ära need riigid, mida analüüsitud ajaperioodil esines vähemalt kolmel korral. Nagu tabelist näha võib, kajastasid vaadeldud ajaperioodil kõik kolm telekanalit Venemaa, USA, Iraagi, Türgi, Läti, Ukraina, Poola, Suurbritannia ja rahvusvaheliste organisatsioonide keskseid lugusid. Ülejäänud tabelis toodud riigid ei leidnud kajastamist kõigis kolmes telekanalis.

Tabel 4.3.1 Enim kajastatud riigid kanalite lõikes

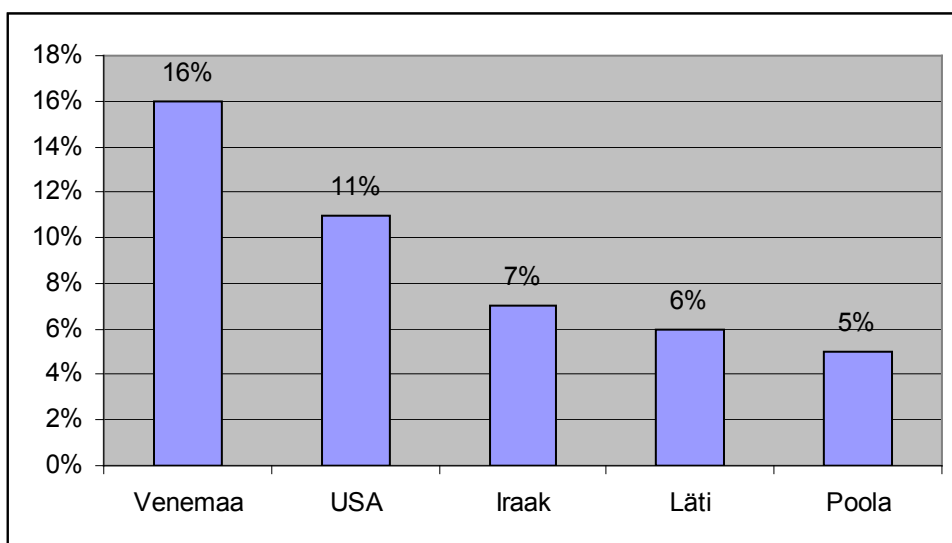
ETV	Arv	TV 3	Arv	Kanal 2	Arv
Venemaa	25	Venemaa	14	USA	18
USA	16	USA	10	Venemaa	15
Iraak	15	Iraak	6	Türgi	6
Türgi	9	Läti	5	Ukraina	5
Ukraina	7	Poola	4	Iraak	4
Poola	6	Türgi	3	Austraalia	3
Myanmar	5	Ukraina	3	Saksamaa	3
Pakistan	5	Soome	3	Poola	3
Gruusia	5	Suurbritannia	3	Hispaania	3
Läti	5	Rahvusvahelised organisatsioonid	3	Läti	3
Hiina	4	Gruusia	3	Soome	3
Indoneesia	4	Austraalia	3	Suurbritannia	3
Suurbritannia	3	Lõuna-Korea	3	*rahvusvahelised organisatsioonid	5
Rootsi	3	*rahvusvahelised organisatsioonid	4		
Iisrael	3				
Hispaania	3				
*rahvusvahelised organisatsioonid	14				

“Aktuaalse kaamera” välisuudised kajastasid kõige enam Venemaad (vt Joonis 4.3). Venemaad esines ETV välisuudistes 25-l korral, moodustades kõigist eetris olnud välisuudistest 15%. Venemaale järgnesid USA ja Iraak, vastavalt 16 ja 15 korraga ning 10% ja 9%-ga. Rahvusvahelised organisatsioonid leidsid kajastamist 14 korral, moodustades 8%. Mõnevõrra vähem kajastati Türgit ja Ukrainat. Türgi esines “Aktuaalse kaamera” välisuudistes 9-l korral, moodustades 6% ning Ukraina 7-l korral, moodustades 4%.

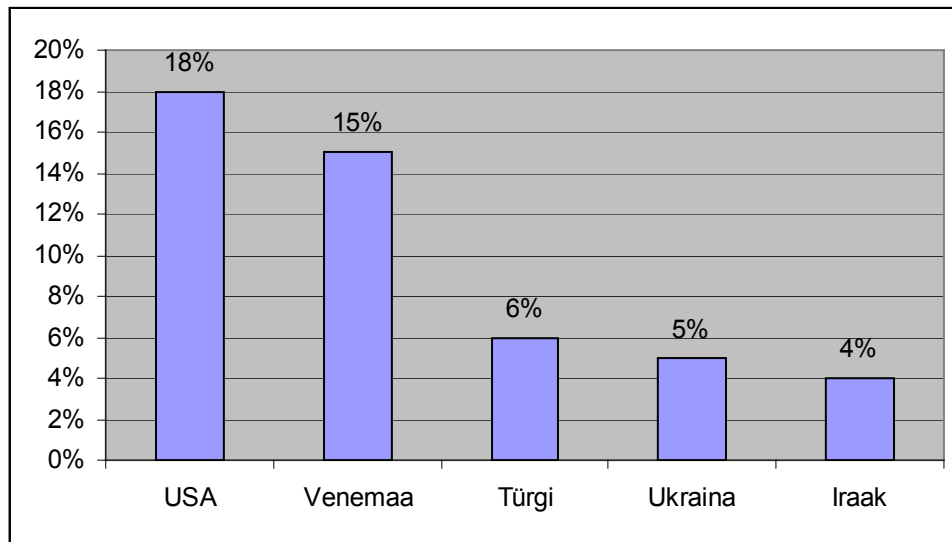
Joonis 4.3 “Aktuaalses kaameras” enim kajastatud riigid protsentuaalselt

“Seitsmeste uudiste” välisuudised keskendusid sarnaselt “Aktuaalsele kaamerale” enim Venemaale. 14 välisuudist Venemaa kohta moodustasid vaadeldud ajaperioodil eetris olnud uudistest 16% (vt Joonis 4.3.1). 11% ja 10 korruga järgnes USA. Iraak, Läti ja Poola olid esindatud vastavalt 6, 5, 4 korra ja 7%, 6% ja 5%-ga. Rahvusvahelised organisatsioonid leidsid kajastamist 4 korral, moodustades 5%. Võrreldes “Aktuaalse kaameraga” on “Seitsmeste uudiste” kolm enim kajastatud riiki samad, küll aga on erinevus kahe viimase riigi osas. Kui Poola oli “Aktuaalse kaamera” edetabelis 6. kohal ning Läti alles 11., siis “Seitsmestes uudistes” leiab nende riikide kajastust enam. Seevastu “Aktuaalses kaameras” neljanda ja viienda riigina esinenud Türgi ja Ukraina leidsid “Seitsmestes uudistes” kajastamist vastavalt kuuendal ja seitsmendal positsioonil.

Joonis 4.3.1 “Seitsmestes uudistes” enim kajastatud riigid protsentuaalselt

“Reporteris” viie enim kajastatud riigi nimekiri on sama, mis “Aktuaalsel kaameral”. Väikesed erinevused on järjestuses. Kõige enam esines uudiseid USA kohta- 18%(vt Joonis 4.3.2). Sellele järgnes Venemaa 15%-ga. Kuna vahe on ainult kolm protsenti, võib tulemust pidada üsnagi võrdväärseks. Kahele suurriigile järgnesid Türgi, Ukraina ja Iraak vastavalt 6%, 5% ja 4%-ga. Rahvusvaheliste organisatsioonide kajastamine moodustas 5%.

Joonis 4.3.2 “Reporteris” enim kajastatud riigid protsentuaalselt

4.4 Kajastatud maailmaregioonid

Välisuudistes esinenud riigid on jaotatud kaheksasse erinevasse kategooriasse. Riikide kategoriseerimisel on võetud eeskujuks Kajar Kase (2005) bakalaureusetöö “Välisilm Postimehes 2003-2004”. Riikide täpsest jaotumisest erinevateks kategooriateks annab ülevaate Lisa 1.

Riigid jaotusid järgmiste kategooriate alla: Euroopa, Aasia, Lähis-Ida, Põhja-Ameerika, Lõuna-Ameerika, Aafrika, Okeaania ja rahvusvahelised organisatsioonid. Samasuguse liigituse on teinud ka Deniss Rutšev (2005) bakalaureusetöös “Eesti, Saksa ja Briti kvaliteetlehtede geograafiline horisont 2004-2005”. Rutšev on jaganud riigid maailmaosadesse kuulumise järgi, jättes liigitusest välja vaid kategooria “rahvusvahelised organisatsioonid”. Lähis-Ida välja toomist põhjendab ta sellega, et tegemist on poliitilises mõttes väga spetsiifilise regiooniga ning seepärast

on vajalik selle eraldi välja toomine (Rutšaikov 2005). Rahvusvaheliste organisatsioonide kategooria on vajalik selleks, et kategoriseerida lood, mis ei keskendu ühelegi konkreetsele riigile, vaid organisatsioonisisesele poliitikale.

Kontentanalüüsi tulemusel selgus, et kõige enam kajastatud maailmaregioon kolme telekanali välisuudistesaadetes on ülekaalukalt Euroopa, mida esines 198 korral (vt Tabel 4.4). Üle 4 ja poole korra vähem oli välisuudiseid Aasiast ja Põhja-Ameerikast, kummagi kohta 44 uudist perioodi jooksul. Järgnes Lähis-Ida 38 uudisega. Rahvusvaheliste organisatsioonide kohta esines välisuudiseid 11 korda. Sellele järgnesid Lõuna-Ameerika, Okeania ja Aafrika vastavalt 8, 8 ja 5 korraga.

Tabel 4.4 Kajastatud maailmaregioonid kolme telekanali peale kokku

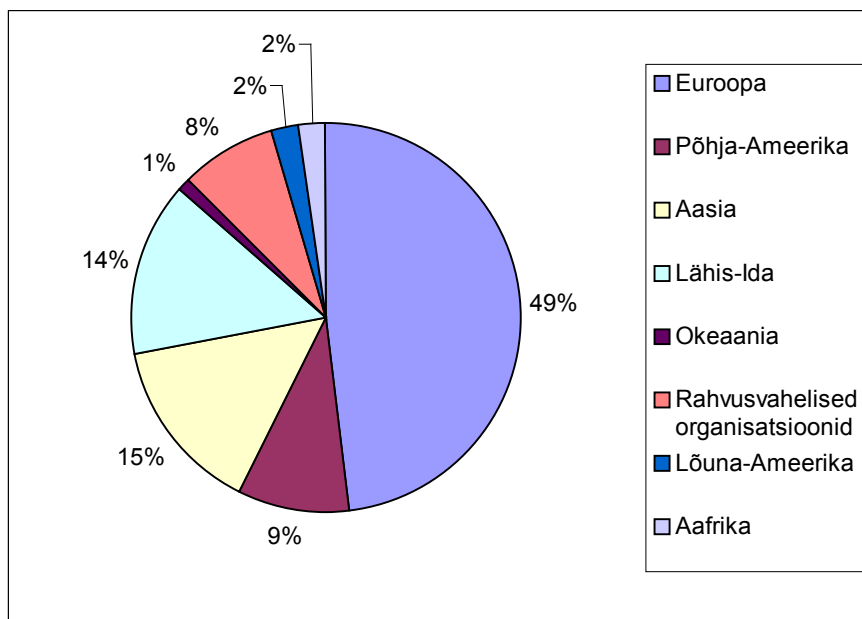
	Regioon	ETV	TV 3	Kanal 2	Kokku
1.	Euroopa	84	55	59	198
2.	Aasia	26	10	8	44
3.	Põhja-Ameerika	16	10	18	44
4.	Lähis-Ida	25	7	6	38
5.	Lõuna-Ameerika	4	2	2	8
6.	Okeania	2	3	3	8
7.	Aafrika	4	0	1	5
*	Rahvusvahelised organisatsioonid	14	4	5	23

Tabel 4.4.1 annab ülevaate sellest, millised maailmaregioonid olid esindatud kanalite lõikes.

Tabel 4.4.1 Kajastatud maailmaregioonid arviliselt telekanalite lõikes

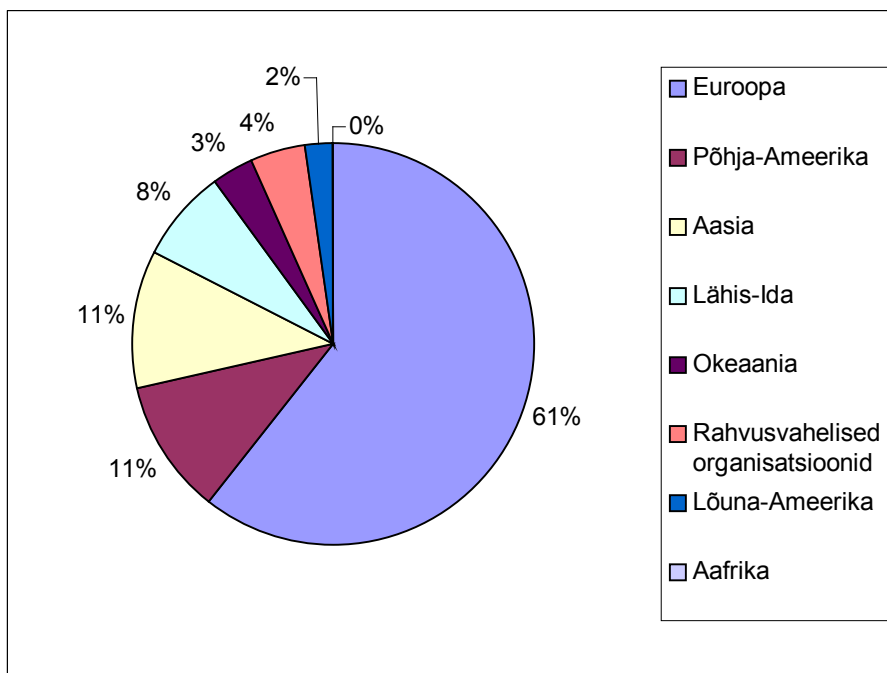
ETV	Arv	TV 3	Arv	Kanal 2	Arv
Euroopa	84	Euroopa	55	Euroopa	59
Aasia	26	Põhja-Ameerika	10	Põhja-Ameerika	18
Lähis-Ida	25	Aasia	10	Aasia	8
Põhja-Ameerika	16	Lähis-Ida	7	Lähis-Ida	6
Rahvusvahelised organisatsioonid	14	Rahvusvahelised organisatsioonid	4	Rahvusvahelised organisatsioonid	5
Lõuna-Ameerika	4	Okeania	3	Okeania	3
Aafrika	4	Lõuna-Ameerika	2	Lõuna-Ameerika	2
Okeania	2	Aafrika	0	Aafrika	1

“Aktuaalse kaamera” välisuudistes on kõige enam kajastatud piirkond Euroopa, mis moodustas kõigist analüüsitud ajaperioodil eetris olnud uudistest 49% (vt Joonis 4.4). Sellele järgnesid Aasia ja Lähis-Ida vastavalt 15% ja 14%-ga. Kuna vahe on kõigest 1%, siis võib seda tulemust pidada samaväärseks. Arvukalt oli esindatud ka Põhja-Ameerika, mis moodustas 9%. Rahvusvahelised organisatsioonid olid esindatud 8%-ga. Edasi tulid juba väiksema osakaaluga regioonid: Lõuna-Ameerika (2%), Aafrika (2%) ja Okeania (1%).

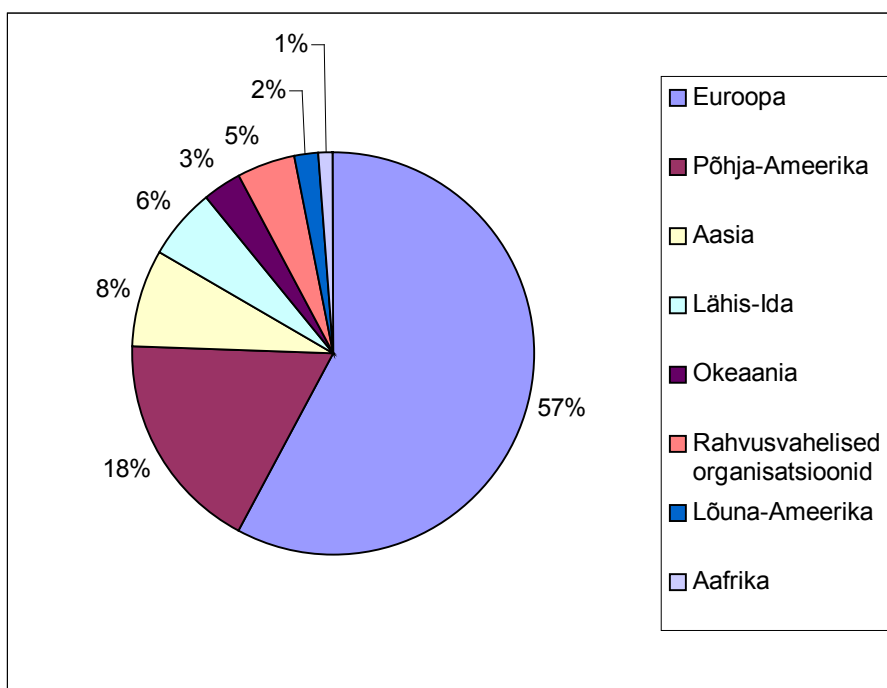
Joonis 4.4 “Aktuaalses kaameras” kajastatud maailmaregioonid protsentuaalselt

Sarnaselt kahele teisele telekanalile, on ka TV 3 uudistes kajastatud kõige enam Euroopa uudiseid, kogunisti 61% kõigist uudistest. Aasia ja Põhja-Ameerika esindatus “Seitsmestes uudistes” on pea kuus korda väiksem, moodustades kumbki 11%. Lähis-Ida leiab kajastust 8%-ga. Vähem on kajastatud Okeaniat, rahvusvahelisi organisatsioone, Lõuna-Ameerikat, moodustades vastavalt 3%, 4% ja 2%. Aafrika TV 3 “Seitsmeste uudiste” rahvusvahelise fookusega uudistes kajastamist ei leia.

Joonis 4.4.1 “Seitsmestes uudistes” kajastatud maailmaregioonid protsentuaalselt

“Reporteris” oli teiste regioonidega võrreldes üle kolme korda rohkem esindatud Euroopa, mis moodustas 57% (vt Joonis 4.4.2). 18%-ga järgnes Põhja-Ameerika ning 8%-ga Aasia. Lähis-Ida moodustas 6% ning sellele järgnesid 5%, 3%, 2% ja 1% vastavalt rahvusvahelised organisatsioonid, Okeaania, Lõuna-Ameerika ja Aafrika.

Joonis 4.4.2 “Reporteris” kajastatud maailmaregioonid protsentuaalselt

4.5 Kajastatud teemad

Kõik välisuudiste teemad on jaotatud kaheksasse valdkonda, mis omakorda jagunevad alateemadeks (vt Tabel 4.5.1). Peamised valdkonnad on poliitika, sotsiaalvaldkond, konfliktid, *human interest*, õnnetused, majandus, kultuur, loodus. Nagu tabelist (vt Tabel 4.5) näha võib, siis on kõik teemavaldkonnad välisuudistes esindatud, kuid osa neist silmanähtavalt ülekaalukamalt. Pea kaks korda rohkem võrreldes teise koha teemaga esines välisuudistes poliitikateemasid. Neid oli 110 korral. Pea poole- 62 korda- vähem kajastasid uudised teemasid, mis kategoriseerusid valdkonna alla *human interest*. Sellele järgnesid sotsiaalteemad, mida esines 42 korral, ning konflikt 39 korra ja õnnetused 32 korraga. Ülejäänud teemad leidsid kajastamist vähem, neist annab ülevaate tabel 4.5.

Kui vaadelda kolme telekanali eelistusi eraldi, siis ei ilmne olulisi erinevusi. Kõigi telekanalite välisuudiste puhul on poliitika kolme enim kajastatud teema hulgas (ETV-1 ja TV 3-1 esimesel kohal, Kanal 2-1 2. kohal). Kanal 2 puhul on märkimisväärne, et kõige enam on kajastatud teemasid, mis kategoriseeruvad valdkonna *human interest* alla. Ka TV 3 kajastab rohkesti (18 korral) selle valdkonna teemasid. Kõigi kolme telekanali rahvusvahelise fookusega uudistes on vähim kajastatud majandus-, kultuuri- ja loodusteemasid.

Tabel 4.5 Kajastatud teemad telekanalite lõikes arvuliselt ja protsentuaalselt

Valdkond	ETV	TV 3	Kanal 2	Kokku	Positsioon
Poliitika	65 (42%)	21 (25%)	24 (26%)	110 (33%)	1.
Sotsiaalteemad	20 (13%)	12 (14%)	10 (11%)	42 (13%)	3.
Konflikt	18 (12%)	14 (17%)	7 (8%)	39 (12%)	4.
<i>Human interest</i>	17 (11%)	18 (21%)	27 (29%)	62 (19%)	2.
Õnnetused	10 (7%)	8 (10%)	14 (16%)	32 (10%)	5.
Majandus	9 (6%)	6 (7%)	5 (5%)	20 (6%)	6.
Kultuur	8 (5%)	3 (4%)	2 (2%)	13 (4%)	7.
Loodus	6 (4%)	2 (2%)	3 (3%)	11 (3%)	8.
Kokku:	153 (100%)	84 (100%)	92 (100%)	329 (100%)	-

Tabel 4.5.1 Kajastatud alateemad telekanalite lõikes arvuliselt

Teema	ETV	TV 3	Kanal 2
Rahvusvaheline poliitika/diplomaatia	32	9	13
Kodumaine poliitika	33	12	11
Rahvusvaheline majandus	3	2	2
Kodumaine majandus	2	1	1
Tarbimine, uued tooted	1	1	-
Tehnika, tehnoloogia, internet	1	1	2
Energia, keskkond, säästmine	1	-	-
Töö, töøjõud	1	1	-
Sotsiaalprobleemid, heaolu, tervis	3	3	2
Õigussüsteem, politsei, kuritegevus	13	8	7
Moraal, inimsuhted, perekond, kasvatus	-	-	-
Rahvusvähemused, muud vähemused, soolised küsimused	1	-	-
Migratsioon, üleilmastumine, rahvusvahelistumine	1	-	1
Rahvastik, sündivus, vananemine	2	1	-
Kultuurisündmused, esinemine, arvustus, kultuuriteosed	2	-	-
Teadus	1	-	-
Haridus, õppimine	-	-	-
Usk, religioon, kultuuritraditsioonid	2	1	-
Ajalugu	-	-	-
Meedia	1	-	-
Meelelahutus, auhinnatseremooniad, kuulsused	2	2	2
Katastroof, loodusõnnetus, muu õnnetus	10	8	14
Rahvusvaheline militaar-/kaitsekonflikt	6	7	3
Kodusõda, kodumaine konflikt	8	5	2
Terrorism, poliitiline vägivald	4	2	2
Loodus, geograafia	5	-	1
Turism, reisimine	1	2	2
Kurioosumid, loomad, üldhuvitavad teemad	17	18	27

Järgnevalt vaatles autor maailmaregioonide kajastamist erinevate teemavaldkondadega seoses. Siin ilmnes, et ainult Euroopa ja Lähis-Ida on need piirkonnad, mille puhul joonistub välja kõige selgemini teemade valik, mida välisuudistes kõige sagedamini kajastatakse (vt Tabel 4.5.1). Rahvusvahelistest organisatsioonidest räägiti välisuudistes eranditult seoses poliitikaga. Ära on toodud ka Põhja-Ameerika ja Aasia, mille puhul on samuti võimalik teha üldistusi.

“Aktuaalses kaameras” kajastatakse Euroopat kõige sagedamini seoses poliitikaga (24% kõigist uudistest). Sellele järgnevad sotsiaalteemad (10%) ning konfliktid (8%). Ülejäänud teemade kajastamine on oluliselt kasinam. Lähis-Ida leiab uudistes kajastamist seoses konfliktidega (14%), sellele järgnevad õnnetused (10%) ja poliitika (6%). Põhja-Ameerika, Lõuna-Ameerika, Okeania, Aafrika kohta ei ole võimalik rääkida konkreetsetest teemadest, millega seoses neid piirkondi kajastatakse. Mõnevõrra üldistatavam on Aasia, mis leiab kajastamist seoses konfliktide (6%) ja õnnetustega (5%).

Suuri erinevusi kolme telekanali uudiste vahel pole võimalik välja tuua. Nii TV 3 kui ka Kanal 2 uudistesaaetes kajastatakse Euroopat seoses poliitika (TV 3 18% ja Kanal 2 22%) ja konfliktidega (TV 3 15% ja Kanal 2 18%). Märkimist väärivad ka sotsiaalteemad (Kanal 2 14%) ja *human interest* (TV 3 8%). Põhja-Ameerikast räägitakse seoses poliitika (TV 3 11% ja Kanal 2 11%), *human interest*’i (TV 3 9% ja Kanal 2 12%) alla liigituvate teemade puhul ja seoses õnnetustega (Kanal 2 8%). Lähis-Ida on sarnaselt “Aktuaalsele kaamerale” välisuudistes seoses konfliktide (TV 3 12% ja Kanal 2 15%) ja õnnetustega (TV 3 9% ja Kanal 2 11%). Märkimist väärivad ka poliitika (TV 3 6%) ja sotsiaalteemad (Kanal 2 5%).

Tabel 4.5.1 Enim kajastatud maailmaregioonide seos teemadega protsentuaalselt

ETV	%	TV 3	%	Kanal 2	%
Euroopa	-	Euroopa	-	Euroopa	-
1.Poliitika	24	1.Poliitika	18	1.Poliitika	22
2.Sotsiaalteemad	10	2.Konflikt	15	2.Konflikt	18
3.Konfliktid	8	3. <i>Human interest</i>	8	3.Sotsiaalteemad	14
Lähis-Ida		Põhja-Am		Põhja-Am	
1.Konfliktid	14	1.Poliitika	11	1. <i>Human interest</i>	12
2.Õnnetused	10	2. <i>Human interest</i>	9	2.Poliitika	11
3.Poliitika	6	-		3.Õnnetused	8
Aasia		Lähis-Ida		Lähis-Ida	
1.Konfliktid	6	1.Konfliktid	12	1.Konfliktid	15
2.Õnnetused	5	2.Õnnetused	9	2.Õnnetused	11
-		3.Poliitika	6	3.Sotsiaalteemad	5

4.6 Loo tüüp

Kõigi kolme telekanali puhul esines ülekaalukalt kõige enam ankru loetud agentuuriuudiseid: kokku 265 uudist. Järgnes reporteri toimetatud agentuuriuudis, mida esines 41 korral ning kõige vähem oli väliskorrespondendi vahendatud uudiseid: 23. Kuna nii Kanal 2 kui TV 3 välisuudistes esines korrespondendi vahendatud uudiseid väga vähe (vastavalt 2 ja 3 uudist), siis vaatleb autor ainult “Aktuaalse kaamera” uudiseid, mida vahendab väliskorrespondent kohapeal.

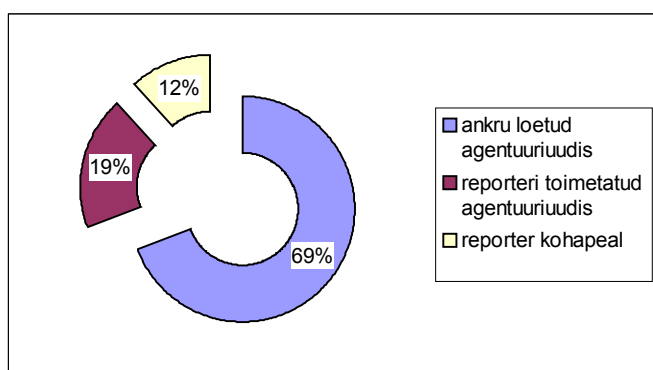
Nagu näha (vt Tabel 4.6) on kõige enam “Aktuaalse kaamera” välisuudiste puhul kajastatud väliskorrespondendi vahendatud uudiseid Euroopa Liidust. See on ka üsna ootuspärane, kuna seal töötab ETV korrespondent Katrin Vaga, kes vahendab olulisi Euroopa Liiduga seonduvaid uudiseid. Poola märkimisväärne esindatus (4 uudist) tuleneb tõenäoliselt sellest, et vaadeldud ajaperioodil toimusid Poolas presidendivalimised. 3 korral on esindatud USA ja Läti. USA-s on ETV väliskorrespondent Neeme Raud ning Läti uudiseid on kohapealt edastanud Ragnar Kond, kes on Lõuna-Eesti korrespondent.

Tabel 4.6 “Aktuaalses kaameras” korrespondendi poolt kajastatud riigid

Riik	Uudiste arv
EL	5
Poola	4
USA	3
Läti	3
Kosovo	1
Venemaa	1
Rootsi	1
Kokku:	18

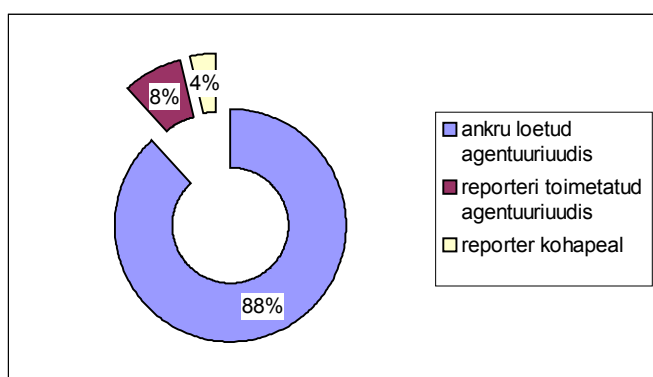
“Aktuaalses kaameras” oli sarnaselt “Seitsmestele uudistele” ja “Reporterile” kõige enam esindatud ankru loetud agentuuriuudiseid, mida esines 106 korral, moodustades kõigist välisuudistest 69% (vt Joonis 4.6). Sellele järgnesid reporteri toimetatud agentuuriuudis 29 korra ja 19%-ga ning väliskorrespondendi vahendatud uudis 18 korra ja 12%-ga. Suurim erinevus kolme kanali välisuudiste puhul on korrespondendi vahendatud uudiste arv. Selliste uudiste arvu rohkus ETV-s võrreldes teiste kanalitega on aga ootuspärane, kuna TV 3-l ja Kanal 2-l ei ole väliskorrespondente.

ETV-l avalik-õigusliku ringhäälinguna on vajadus väliskorrespondentide järele. Hagi Šein on öelnud, et “mida väiksem rahvas, seda tähtsam on tunnetada oma asendit maailmas. Euroopasse integreeruv Eesti peab täpselt tunnetama teda mõjutavaid majanduslikke, poliitilisi, geopoliitilisi ja kultuurisuhteid. Seega on oluline oma väliskorrespondentide ja kommentaatorite olemasolu.” (Šein 2002: 108).

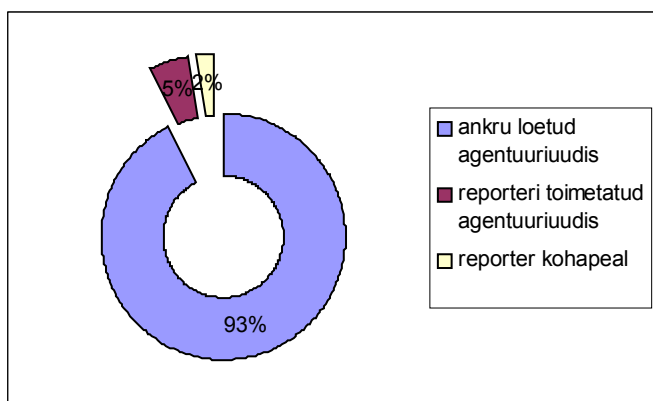

Joonis 4.6 “Aktuaalse kaamera” välisuudistes esinenud lugude tüüp

“Seitsmeste uudiste” välislugudes oli kõige enam ankru loetud agentuuriuudiseid: 74 korral, moodustades 88% (vt Joonis 4.6.1) kõigist välisuudistest. Järgnes 7 uudise ja 8%-ga reporteri toimetatud agentuuriuudis ning 3 korra ja 4%-ga reporteri kohapeal edastatud uudis. Samasugune järjestus esines ka Kanal 2 “Reporteris”, kus ankru loetud uudiseid oli 85 (93%) (vt Joonis 4.6.2), reporteri toimetatud agentuuriuudiseid oli 5 (5%) ning reporter vahendas kohapeal uudiseid 2 korral (2%).

Joonis 4.6.1 “Seitsmeste uudiste” välisuudistes esinenud lugude tüüp

Joonis 4.6.2 “Reporteris” välisuudistes esinenud lugude tüüp

4.7 Riikide positsioon uudistes

Töö autor vaatles ka, millised riigid leiavad välisuudistes kajastamist avaloos. Selgus, et kõigi kolme telekanali välisuudised kajastavad kõige sagedamini avaloos Venemaa: “Aktuaalses kaameras” 7 korral (vt Tabel 4.7), “Seitsmestes uudistes” ning “Reporteris” mõlema kohta 4 korral. “Aktuaalse kaamera” välisuudistes järgnes 3 korraga Suurbritannia, USA ja Ukraina. “Seitsmestes uudistes” 2 korraga USA ja Iraak, “Reporteris” samuti 2 korraga USA ja Austraalia. Võib märkida, et kõige selgemini tuleb esile välisuudiste avaloos Venemaa esindatus, teiste riikide puhul ei ole see nii arvukalt esindatud.

Tabel 4.7 Avaloos esinenud riikide arv telekanalite lõikes

ETV	Arv	TV 3	Arv	Kanal 2	Arv
1. Venemaa	7	1. Venemaa	4	1. Venemaa	4
2. Suurbritannia	3	2. Iraak	2	2. Austraalia	2
3. USA	3	3. USA	2	3. USA	2
4. Ukraina	3				

5. Järeldused. Diskussioon

Käesoleva töö tulemustest tuli välja see, mida mitmed varasemad Tartu Ülikooliski tehtud uurimused (Kase, Rutšaikov) on näidanud: Venemaa on enim kajastatud riik välisuudistes. Venemaa poliitilist olulisust silmas pidades ei olnud selline tulemus üllatav. Samuti ka USA ja rahvusvaheliste organisatsioonide esiletõus.

Rääkides rahvusvaheliste organisatsioonide, eelkõige Euroopa Liidu esindatusest, tuleb märkida, et mõnevõrra üllatav oli nende uudistes esinemise arv. Tuginedes päevalehtede põhjal tehtud uurimuse tulemustele (Kase 2005), oleks ootuspärasem olnud veelgi suurem Euroopa Liitu kajastavate uudiste arv. Võib arvata, et üheks oluliseks põhjuseks on just TV 3 ja Kanal 2 välisuudiste väike osakaal ning “pehmemate” teemade eelistus. Samuti ei saa arvestamata jätta väliskorrespondentide olemasolu. ETV-l on Brüsselis olemas korrespondent, kes peamiselt Euroopa Liidu keskseid lugusid vahendab. Erakanalitel selline võimalus puudub.

Uurimusest ilmnes kõige põhilisem erinevus kolme telekanali uudiste vahel: teemade eelistused. Kuigi tuleb märkida, et “Seitsmeste uudiste” ning “Reporter” välisuudistes eelistatud inimliku huvi alla kategoriseeruvad lood olid “Aktuaalses kaameras” väiksema osakaaluga esindatud, oli tegemist siiski üsna palju kajastatud teemaga. Samas tuleb märkida, et poliitikateemade osakaal kõigis kolmes kanalis on suurim.

Nii nagu töö teoreetilises osas ning esitatud hüpoteesis kirjas, kajastavad välisuudised enim negatiivseid sündmusi. Seega võib üsna julgelt väita, et telekanalid pakuvad välismaailmast moonutatud pilti. Seejuures ei saa väita, nagu erineksid kolme telekanali välisuudised riikide ja teemade valiku poolest oluliselt. Kui arvestada, et ETV välisuudiseid on pea poole rohkem kui Kanal 2 ja TV 3 omasid, ei saaks väita, et ETV pakub suuremat riikide valikut. Kõigi kolme telekanali puhul kehtib väide, et suured ja kauged regioonid (Lõuna-Ameerika, Aafrika, Okeaania) leiavad harva kajastamist.

5.1 Milliste riikide ja piirkondade sündmusi kajastatakse teleuudistes kõige enam?

Tulemustest selgus, et kõige enam kajastavad ETV, TV 3 ja Kanal 2 rahvusvahelise fookusega uudistes Venemaad (15%), USA-d (12%), Iraaki (7%), Türgit (5%), Ukrainat (4%), Poolat (4%) ja Lätit (4%). Samuti kajastatakse üsna arvukalt ka rahvusvahelistele organisatsioonidele (6%) keskenduvaid uudiseid. Kanal 2 kajastas selliseid uudiseid 5 korral ning TV 3 4 korral. Arvukamalt on rahvusvahelised organisatsioonid kajastatud ETV “Aktuaalses kaameras” (14 korda, olles peale Iraaki 4. kohal). Seejuures on märkimisväärne Venemaad ja USA-d kajastavate uudiste suur ülekaal (pea poole rohkem) võrreldes teiste riikidega. Selline tulemus oli ka üsna ootuspärane, sest 2007. aastal Rahvusraamatukogu poolt läbi viidud uuringus, mis vaatlus erinevate riikide kajastamist Eesti ajalehtede välisuudistes, olid need samad riigid edetabeli eesotsas.

Kui võrrelda saadud tulemusi Deniss Rutševski ja Kajar Kase Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakonnas tehtud seminaritöö (2004) omadega, mis uurisid ka riikide kajastamist erinevate väljaannete välisuudistes, ilmneb, et enim kajastatud riigid on suures joones samad. Nii on Rutševski ja Kase seminaritöös (2004) toodud riikide edetabelis USA (14,1%), Venemaa (12,7%), Euroopa Liit (6,1%), Suurbritannia (5,2%), Iraak (4,5%) ja Läti (3,6%).

Kolme telekanali uudistes ei olnud enim kajastatud riikide osas suuri erinevusi. Mõnevõrra väiksem oli rahvusvaheliste organisatsioonide kajastamine TV 3 ja Kanal 2 uudistesaadetes võrreldes ETV-ga, kuid esiotsas figureerisid peamiselt ühed ja samad riigid (Venemaa, USA, Iraak, Türgi, Poola, Ukraina, Läti). Kanal 2 ja TV 3 pakkusid riikide kajastamist silmas pidades ühekülgsemat valikut: Kanal 2 kajastas vaadeldud ajaperioodil eetris olnud uudistes 35 erinevat riiki, TV 3 32. Samal ajal olid ETV “Aktuaalses kaameras” esindatud 46 erinevat riiki. Siin tasub aga silmas pida, et “Aktuaalse kaamera” välisuudiste arv (perioodi jooksul 153 välisuudist) on võrreldes Kanal 2 (92 välisuudist) ja TV 3 (84 välisuudist) välisuudiste arvuga võrreldes oluliselt suurem. Seetõttu teeb autor järelduse, et ETV ei paku võrreldes Kanal 2 ja TV 3-ga oluliselt mitmekesisemat riikide valikut.

Nii nagu Bassnett (2005) ütles, käib suur osa maailmas edastavast informatsioonist Euroopa ja Ameerika “taktikepi” järgi. Käesoleva töö autor jõudis kolme telekanali uudiste analüüsimisel tulemuseni, et kõige enam kajastatum maailmaregioon on ootuspäraselt Euroopa, mida esines 4,5 korda rohkem (198 korral) kui Aasiat (44 korral) ja Põhja-Ameerikat (44 korral). Neile piirkondadele järgnes Lähis-Ida (38), mida esines ainult kuue võrra vähem, mistõttu tuleks seda tulemust ka üsna võrdväärseina tõlgendada. Ootuspäraselt (tuginedes taas Rutševikovi ja Kase seminaritöödele), olid vähesel määral esindatud Lõuna-Ameerika, Okeaania ja Aafrika. Nende regioonide sündmused leiavad Eesti telekanalite välisuudistes kajastamist harva või üldsegi mitte (Aafrika TV 3-s).

5.2. Millised teemad on telekanalite välisuudistes kõige enam kajastatud?

Kõige enam kajastatud teema telekanalite välisuudistes oli poliitika (33% kõigist uudistest), mida esines pea poole rohkem kui teisena enim kajastatud teema *human interest*. Ülduhvi pakkuvad teemad olid kõige enam kajastatud Kanal 2 “Reporteris” (29%), TV 3 kajastas selle valdkonna alla kategoriseeruvaid uudiseid peale poliitika teemasid teisena, moodustades kõigist uudistest 21%. Ka ETV “Aktuaalses kaameras” oli *human interest* arvukalt esindatud, moodustades 11%. Inimliku huvi loode rohke kajastus kolme telekanali arvestuses tuleb siiski peamiselt Kanal 2 ja TV 3 arvelt, ETV-s on sellised lood enim kajastatud teemade edetabelis neljandal kohal.

Kolmandana kajastavad uudised sotsiaalteemasid (13%) ning konflikte (12%). Õnnetused on esindatud 10%-ga. Sellele järgnevad majandus (6%), kultuur (4%) ja loodus (3%), mille esinemine uudistes on üsna harv. Võrreldes saadud tulemusi Rutševikovi ja Kase seminaritöö (2004) tulemustega, ilmneb, et kõige enam kajastatud teema on samuti poliitika, sellele järgneb *human interest* ning konfliktid. Taas on märkimisväärne, et olulisi erinevusi kolme telekanali teemade valikus ei esine.

5.3. Milliste teemadega seoses kajastatakse kõige enam välisuudistes esinenud riike ja piirkondi?

Vaadeldes maailmaregioonide kajastamist erinevate teemavaldkondadega seoses, ilmnes, et on regioone, mille puhul on võimalik välja tuua teemasid, mis kõige sagedamini esinevad seoses konkreetsete regioonide kajastamisega. Nii selgus, et Euroopa leiab kõigi kolme telekanali välisuudistes kajastamist seoses poliitikaga (64 korral). Lähis-Ida esineb uudistes seoses konfliktide (41 korral) ja õnnetustega (30 korral). Rahvusvahelised organisatsioonid leidsid kajastamist eranditult seoses poliitika teemadega. Seetõttu võib järeldada, et uudised pakuvad temaatiliselt tasakaalustamata ja üsna ühekülgset valikut seoses Euroopa, Lähis-Ida ja rahvusvaheliste organisatsioonide kajastamisel.

Sarnased tulemused olid ka Rutšševi (2005) bakalaureusetöös, mis uuris Eesti, Saksa ja Briti kvaliteetlehtede geograafilist horisonti 2004-2005. Selgus, et Põhja-Ameerika leiab uudistes kajastamist eelkõige poliitikaga (52,5%), Euroopa samuti poliitikaga (39,6%) ning Lähis-Ida konfliktidega (45,8%).

Põhja-Ameerika, Lõuna-Ameerika, Okeania ja Aafrika kohta ei joonistunud välja kindlaid teemasid, millega seoses neid piirkondi uudistes kajastatakse.

5.4. Milliseid riike peavad Eesti telekanalid välisuudistes kõige olulisemateks?

Selleks, et saada vastust neljandale uurimusküsimusele, olid kodeerimisjuhendis koostatud kategooriad uudise positsioon saates ja loo tüüp. Tulemustest selgus, et kõige sagedamini kajastavad välisuudised avaloos Venemaad (kokku 15 korral). Sellele järgnes USA, mis esines avaloos 7 korral. Teiste riikide esindatus oli mõnevõrra väiksem (Suurbritannia 3, Ukraina 3, Iraak 2, Austraalia 2).

Loo tüüpi analüüsidest ilmnes, et kõige rohkem on ankru loetud agentuuriuudiseid (kokku 265 korral), sellele järgnesid reporteri toimetatud agentuuriuudised (41) ja kõige vähem oli uudiseid, kus reporter on kohapeal (23).

Töö autor vaatles ka seda, milliste riikide puhul on sündmuskohale saadetud väliskorrespondent. Selle kohta oli võimalik üldistusi teha ainult “Aktuaalse kaamera” puhul. Ilmnes, et 18 uudist olid väliskorrespondendi edastatud. 5 korral kajastas “Aktuaalne kaamera” uudiseid Euroopa Liidust, 4 korral Poolast, 3 korral USA-st ning Lätist. Sellised tulemused olid ka üsna ootuspärased. Euroopa Liidu teemasid kajastab Brüsselis ETV korrespondent Katrin Vaga, USA-s Neeme Raud ning Läti sündmusi on käesoleval ajaperioodil vaadeldud uudistes vahendanud Lõuna-Eesti korrespondent Ragnar Kond. Poola kajastamine on tingitud Poola presidendivalimistest.

Töö alguses püstitas autor viis hüpoteesi, mille paikapidavust siin kontrollime:

1. Välisuudised kajastavad peamiselt negatiivseid sündmusi

Hüpotees kehtib, kuna kõigi kolme telekanali välisuudised kajastavad kõige enam negatiivseid ja neutraalseid sündmusi.

2. Välisuudiste peamiseks teemaks on poliitika

Hüpotees peab paika, kõigi kolme telekanali välisuudiseid analüüsides ilmnes, et peamiseks teemaks on poliitika.

3. Kõige rohkem kajastavad välisuudised sündmusi Euroopa kohta

Taas peab hüpotees paika. Euroopa kajastamine on Eesti telekanalite välisuudistes suures ülekaalus.

4. Euroopa kajastamine on teiste regioonidega võrreldes temaatiliselt mitmekesisem

Hüpotees ei pea paika, kuna pigem joonistuvad Euroopa puhul välja just konkreetsed teemad, millega seoses seda regiooni kajastatakse. Seega ei saa väita, et Euroopa kajastus oleks temaatiliselt mitmekesine.

5. ETV pakub välisuudistes Kanal 2 ja TV 3-ga võrreldes rohkem teemade ja riikide valikut

Selle hüpoteesi paikapidavuse kohta on natuke keerulisem vastust anda. Kuigi ETV puhul oli küll riike ja teemasid rohkem kajastatud kui Kanal 2 ja TV 3 uudistes, siis

tuleks arvestada ka valimit, mis ETV puhul oli pea poole suurem. Seepärast ei saa ka üheselt väita, et ETV oleks teemade ja riikide poolest mitmekesisem.

6. Kokkuvõte

Käesolev bakalaureusetöö uuris, millised on need riigid ja piirkonnad, mida Eesti telekanalid ETV, TV 3 ja Kanal 2 oma välisuudistesaadetes kõige enam kajastavad ning millistele teemadele enim tähelepanu pööratakse. Samuti oli eesmärgiks uurida, milliseid uudistes figureerivaid riike peavad telekanalid oluliseks ning millised erinevused ilmnevad kanalite eelistustes.

Kontentanalüüsi tulemusel selgus, et kõige enam kajastavad välisuudised Venemaad, USA-d, Iraaki, Türgit, Ukrainat, Poolat, Lätit ning rahvusvahelisi organisatsioone. Seejuures on märkimisväärne Venemaa ja USA ülekaal. Maailmaregioonidest esinevad välisuudistes enim Euroopa, Aasia, Põhja-Ameerika, Lähis-Ida. Euroopa esindatus on seejuures 4,5 korda suurem. Harva esines uudistes sündmusi, mis kajastasid Lõuna-Ameerikat, Aafrikat, Okeaaniat. On oluline märkida, et “Aktuaalne kaamera” ei paku “Seitsmeste uudiste” ja “Reporteriga” võrreldes olulisemalt mitmekesisemat riikide ja regioonide valikut.

Teemadest oli ülekaalukaimalt esindatud poliitika, *human interest*, sotsiaalteemad ning konfliktid. Seejuures tasub märkida, et *human interest* oli erakanalite eelistustes esirinnas, samas ka “Aktuaalses kaameras” käsitleti selle valdkonna teemasid üsna arvukalt. Ka siin tuli autoril tõdeda, et välisuudistes kajastatavad teemad ei erine kolme telekanali puhul oluliselt.

Uurimustulemustest ilmnes, et Euroopat ja rahvusvahelisi organisatsioone kajastatakse uudistes seoses poliitikaga. Lähis-Idast räägitakse seoses konfliktide ja õnnetustega. Põhja-Ameerika, Lõuna-Ameerika, Okeania ja Aafrika puhul ei joonistunud välja kindlaid teemasid, millega seoses need maailmaregioonid välisuudistes kajastamist leiavad.

Uudise positsiooni ja pikkust uurides selgus, et kõige olulisemaks peavad telekanalid Venemaad. Venemaa sündmusi kajastati välisuudistes kõige enam avaloos ning sellele riigile pühendati ka kõige rohkem aega. Venemaale järgnes USA. Käesolev töö uuris ka seda, milliste riikide puhul saadetakse kõige sagedamini sündmuskohale

väliskorrespondent. “Aktuaalse kaamera” uudistest ilmnes, et kõige sagedamini Euroopa Liidu, Poola, USA ja Läti puhul.

Hüpoteeside paikapidavust kontrollides selgus, et peamiselt kajastavad välisuudised negatiivseid ja neutraalseid sündmusi, põhiliseks teemaks on poliitika ning kõige rohkem uudiseid on Euroopa kohta. Samuti selgus, et Euroopat kajastavad uudised ei ole teiste piirkondadega võrreldes temaatiliselt mitmekesisemad ning ETV välisuudised ei paku võrreldes TV 3 ja Kanal 2-ga mitmekesisemat riikide ja teemade valikut.

Uurimistulemustele tuginedes jõudis autor järeldusele, et välisuudiste edatav riikide, regioonide ja teemade valik ei ole mitmekesine. Uudistes esinevad kindlad regioonid ja teemad, millele enim tähelepanu pööratakse.

Uurimistulemuste saamiseks on kasutatud kontentanalüüsi.

Summary

This study researched, what are the countries, regions and topics that the Estonian television channels ETV, TV 3 and Kanal 2 cover the most in broadcasting their foreign news. One of the main purposes was also to find out which are the countries that are of primary important for the television channels and which are the differences between these channels.

The study found that the countries that were most covered in the foreign news are Russia, USA, Iraq, Turkey, Ukraine, Poland, Latvia and some international organisations. The prevalence of Russia and USA is considerable. The regions that are covered the most are Europe, Asia, North-America, and Middle East. The occurrence of South-America, Africa and Oceania is scant. It is important to pay attention to one of the result of the study which indicates that ETV's news with a foreign focus are not more varied when it comes to the list of different countries and regions, when compared to news of other television channels.

The topics that are mostly covered are politics, *human interest*, social topics and conflicts. Human interest is the most covered topic in TV 3 and Kanal 2, but ETV covers this topic also quite numerous. The author found that the topics in foreign news do not largely differ among the three television channels.

The news about Europe and international organisations mostly cover politics related topics; the news about Middle East are related to conflicts and disasters. In case of North-America, South-America, Oceania and Africa we cannot talk about the most covered topic in foreign news.

Looking into the position and length of the news it appeared that the most important country is Russia. Events in Russia were presented most often as the first story of the news. The second country was USA. This research also studied which are the countries that are most often covered by a foreign correspondent. It was found that in case of ETV these countries are Poland, USA and Latvia and the European Union.

When controlling the hypothesis it was found that all television channels prefer to cover negative events, the main topic is politics and the most covered region is Europe. The news about Europe are not more diverse when compared to other regions. ETV's foreign news are not more variegated by the list of different countries and regions when compared to the news of other television channels.

The author concluded that the list of countries, regions and topics is not variegated in foreign news. News with foreign focus pay attention to certain regions and topics.

The study is based on content analysis.

Kasutatud kirjandus

- 1.) Baldwin, T. F., D.S. Mc Voy, Steinfield, C. (1996). *Convergence: Intergrating Media, Information and Communication*. Thousand Oaks, Sage.
- 2.) Bassnett, S. (2005). *Bringing the News Back Home: Strategies of Acculturation and Foreignisation*. *Language and Intercultural Communication*.
- 3.) Berelson, B. (1952). *Content Analysis in Communication Research*. Glencoe, IL: Free Press.
- 4.) Biltereyst, D. (1992). Language and Culture as Ultimate Barriers? *European Journal of Communication*, 7 (4): 517-540.
- 5.) Boyd-Barrett, O. & T. Rantanen (toim.). (1998) *The Globalization of News*. London: Sage
- 6.) Cohen, B. (1963). *The Press and Foreign Policy*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- 7.) Galtung, J & M. Ruge. (1965). The Structure of Foreign News. *Journal of Peace Research* 1: 64-90.
- 8.) Gerbner, G & G. Marvanyi. (1977). The Many Worlds of the World's press. *Journal of Communication* 27 (1): 52-66
- 9.) Gould, P. & R. White (1974). *Mental Maps*. New York, Baltimore: Penguin Books Inc.
- 10.) Hachten, W. A. (1994). *The World News Prism. Changing Media of International Communication*. Iowa: Iowa State University Press / Ames.
- 11.) Haynes, R. M. (1981). *Geographical Images and Mental Maps*. Macmillan Education.
- 12.) Hunt, I. (2006). Aktuaalne kaamera- kas Tallinna või kogu riigi uudistesaaide? Elektrooniline bakalaureusetöö. Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond, Tartu Ülikool, Tartu.
- 13.) Ito, Y & I. J. Koshevar. (1983). Factors Accounting for the Flow of International Communications. *Keio Communication Review*, 4: 13-38.
- 14.) Kase, K. (2005). Välisilm Postimehes 2003-2004. Elektrooniline bakalaureusetöö. Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond, Tartu Ülikool, Tartu.
- 15.) Külaots, A. (1985). ETV programmi geograafiline haare 1985. aasta aprillis. *Tartu Riiklik Ülikool*, 87-88.
- 16.) Lauk, E. (1995). *Algteadmisi teadustööst*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 33.

- 17.) McQuail, D. (2000). McQuaili massikommunikatsiooni teooria. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, lk 197, 203, 206, 207.
- 18.) Mürk, P. (1994). Uudistesaaate teke ja areng Eestis Televisioonis. Tartu Ülikool.
- 19.) Paterson, C. (1998). Global Battlefields.- O. Boyd-Barrett ja T. Rantanen (toim.), The Globalization of News, lk 79-103.
- 20.) Rosengren, K.E. (1974). International News: Methods, Data, Theory. Journal of Peace Research, II:45-56.
- 21.) Roshco, B. (1975). Newsmaking. Chicago: University of Chicago Press.
- 22.) Rutšeikov, D. (2005). Eesti, Saksa ja Briti kvaliteetlehtede geograafiline horisont 2004-2005. Elektrooniline bakalaureusetöö. Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond, Tartu Ülikool, Tartu.
- 23.) Schramm, W. (1964) Mass Media and National Development: the Role of Information in the Developing Countries. Stanford, CA: Stanford University & Paris: Unesco.
- 24.) Sprenk-Dorn, F. (2007). Sündmuskohal kirjutatud välisuudised Eesti Päevalehes ja Postimehes 2006. aastal. Elektrooniline bakalaureusetöö. Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond, Tartu Ülikool, Tartu.
- 25.) Starkey, G. (2007). Balance and Bias in Journalism: Representation, Regulation and Democracy. New York: Palgrave Macmillan.
- 26.) Stevenson, R. L. (1984). Foreign News. R. L. Stevenson & Shaw, D. L. (toim.). Foreign News and the New World Information Order. Iowa: Iowa State University Press / Ames, 19-36.
- 27.) Stevenson R. L. & G. D. Gaddy (1984). „Bad News“ and the Third World. R. L. Stevenson & Shaw, D. L. (toim.). Foreign News and the New World Information Order. Iowa: Iowa State University Press / Ames, 88-97.
- 28.) Stevenson, R. L. (1996). Remapping the News of the World. Global News-Flow. [www.ibiblio.org/newsflow/results], vaadatud aprill 2008
- 29.) Stevenson, R. (2003) Mapping the News of the World. [<http://www.unc.edu/~rlstev/Text/Carter%20Festschrift.pdf>], vaadatud aprill 2008
- 30.) Sussman, G. (1997). Communication, Technology and Politics in the Information Age. Thousand Oaks, Sage.
- 31.) Šein, H. (2002). Eesti telemaastik 1991-2001. Uurimused, diskussioonid, teabekogud. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, lk 108.

- 32.) Tuchman, G. (1978). *Making News: A Study in the Construction of Reality*. New York: Free Press.
- 33.) Tunstall, J. (1992). Europe as a World News Leader. *Journal of Communication*, 42 (3): 84-99.
- 34.) Tunstall, J. & D. Machin (1999) *The Anglo-American Media Connection*. Oxford: Oxford University Press.
- 35.) Van Ginneken, J. (1998). *Understanding Global News: A Critical Introduction*. Thousand Oaks, Sage.
- 36.) Vihalemm, P. (2004). Maailm Eestist väljaspool: kogemus ja kontaktid, huvid ja hoiakud. Kalmus, V., M, Lauristin ja Pruulmann-Vengerfeldt, P. (toimetanud). *Eesti elavik 21. sajandi algul: ülevaade uurimuse Mina.Maailm.Meedia tulemustest*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, lk 76-77.
- 37.) Vihalemm, P. & D. Rutšaikov (2004). Erinevate made representatsioon Eesti päevalehtedes 1993-2004.
http://www.sotsioloogia.ee/vana/esso3/13/deniss_rutsheikov_peeter_vihalemm.htm,
vaadatud mai 2008
- 38.) Westerstahl J., F. Johansson (1994). Foreign News: News Values and Ideologies. *European Journal of Communication*, 9 (1): 71-89.
- 39.) Womack, B. (1981). Attention Maps of Ten Major Newspapers. *Journalism Quarterly*, 58 (2): 260-265.

Lisa 1. Valimisse kuuluvad nädalad

1. nädal:

3. september
11. september
19. september
27. september
5. oktoober
13. oktoober
21. oktoober

2. nädal:

22. oktoober
30. oktoober
7. november
15. november
23. november
1. detsember
9. detsember

3. nädal:

10. detsember
18. detsember
26. detsember
3. jaanuar
11. jaanuar
19. jaanuar
27. jaanuar

4. nädal:

28. jaanuar
4. september
12. september

20.september

28.september

6.oktoober

14.oktoober

5. nädal:

15.oktoober

23.oktoober

31.oktoober

8.november

16.november

24.november

16.detsember

Lisa 2. Kodeerimisjuhend

1. Saate eetrisse minemise kuupäev (päev, kuu, aasta)
2. Uudise positsioon saates (mitmes uudis välisuudiste plokis)
3. Loo tüüp
 1. agentuuriuudis, mille on toimetanud ja sisse lugenud reporter
 2. ankru poolt sisse loetud uudis
 3. reporter kohapeal telefoniintervjuud andmas
 4. raske määratleda
4. Uudise sisu lühidalt (ühe lausega)
5. Peamise osakaaluga riik/organisatsioon
6. Teisejärgulise osatähtsusega riik/organisatsioon
7. Mainitud riik/organisatsioon
8. Uudissündmuse modaalsus
 1. negatiivne
 2. positiivne
 3. neutraalne/kombineeritud
9. Uudise temaatika
 1. poliitika
 11. rahvusvaheline poliitika/diplomaatia
 12. kodumaine poliitika
 2. majandus
 21. rahvusvaheline majandus
 22. kodumaine majandus
 23. tarbimine, uued tooted
 24. tehnika, tehnoloogia, internet
 25. energia, keskkond, säästmine
 26. töö, töajõud
 3. sotsiaalvaldkond
 31. sotsiaalprobleemid, heaolu, tervis
 32. õigussüsteem, politsei, kuritegevus
 33. moraal, inimsuhted, perekond, kasvatus
 34. rahvusvähemused, muud vähemused, soolised küsimused

- 35. migratsioon, üleilmastumine, rahvusvahelistumine
- 36. rahvastik, sündivus, vananemine
- 4. kultuur
 - 41. kultuurisündmused, esinemine, arvustus, kultuuriteosed
 - 42. teadus
 - 43. haridus, õppimine
 - 44. usk, religioon, kultuuritraditsioonid
 - 45. ajalugu
 - 46. meedia
 - 47. meelelahutus, auhinnatseremooniad, kuulsused
- 5. õnnetused
 - 51. katastroof, loodusõnnetus, muu õnnetus
- 6. konfliktid
 - 61. rahvusvaheline militaar- /kaitsekonflikt
 - 62. kodusõda, kodumaine konflikt
 - 63. terrorism, poliitiline vägivald
- 7. loodus
 - 71. loodus, geograafia
 - 72. turism, reisimine
- 8. *human interest*
 - 81. kurioosumid, loomad, üldhuvitavad teemad

Lisa 3. Riikide ja organisatsioonide loetelu

1. Euroopa

- 1.1 Armeenia
- 1.2 Austria
- 1.3 Belgia
- 1.4 Bosnia
- 1.5 Bulgaaria
- 1.6 Gruusia
- 1.7 Hispaania
- 1.8 Holland
- 1.9 Horvaatia
- 1.10 Itaalia
- 1.11 Kosovo
- 1.12 Kreeka
- 1.13 Leedu
- 1.14 Läti
- 1.15 Moldova
- 1.16 Norra
- 1.17 Poola
- 1.18 Prantsusmaa
- 1.19 Rootsi
- 1.20 Saksamaa
- 1.21 Serbia
- 1.22 Soome
- 1.23 Suurbritannia
- 1.24 Taani
- 1.25 Tšehhi
- 1.26 Türgi
- 1.27 Ukraina
- 1.28 Ungari
- 1.29 Venemaa

2. Aasia

- 2.1 Bangladesh
- 2.2 Hiina
- 2.3 India
- 2.4 Indoneesia
- 2.5 Jaapan
- 2.6 Kambodža
- 2.7 Lõuna-Korea
- 2.8 Myanmar
- 2.9 Pakistan
- 3.10 Põhja-Korea
- 3.11 Tai
- 3.12 Taiwan
- 3.13 Vietnam

3. Lähis-Ida

- 3.1 Afganistan
- 3.2 Iisrael
- 3.3 Iraan
- 3.4 Iraak
- 3.5 Liibanon
- 3.6 Palestiina

4. Lõuna-Ameerika

- 4.1 Argentiina
- 4.2 Brasiilia
- 4.3 Peruu
- 4.4 Venetsueela

5. Põhja-Ameerika

- 5.1 USA

6. Okeania

- 6.1 Austraalia

7. Aafrika

- 7.1 Egiptus
- 7.2 Keenia
- 7.3 Senegal
- 7.4 Tšaad

8. Rahvusvahelised org.

- 8.1 Euroopa Liit
- 8.2 NATO
- 8.3 ÜRO